

**Studenci ostatniego roku szkół
wyższych – pracodawcy,
czy pracownicy?**

**Potencjał do rozwoju przedsiębiorczości wśród
studentów ostatnich lat studiów województwa
pomorskiego.**

Raport z badań ilościowych
„Potencjał do rozwoju przedsiębiorczości wśród studentów
ostatnich lat studiów województwa pomorskiego”
realizowanych dla Urzędu Marszałkowskiego
Województwa Pomorskiego

Studenci ostatniego roku szkół wyższych – pracodawcy, czy pracownicy?

**Potencjał do rozwoju przedsiębiorczości wśród
studentów ostatnich lat studiów województwa
pomorskiego.**

Raport z badań ilościowych
„Potencjał do rozwoju przedsiębiorczości wśród studentów
ostatnich lat studiów województwa pomorskiego”
realizowanych dla Urzędu Marszałkowskiego
Województwa Pomorskiego

Gdańsk 2010

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Badanie w ramach projektu systemowego "Moduł Informacyjno - Decyzyjny - Regionalny Barometr Społeczny (MID RBS) realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013. Projekt współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Wydawca

URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Departament Rozwoju Regionalnego i Przestrzennego

80-810 Gdańsk

ul. Okopowa 21/27

tel./fax 58 32-61-684, e-mail: drrip@woj-pomorskie.pl

ABSOLWENT POMORSKIEJ UCZELNI PRZEDSIĘBIORCĄ?

Raport z badań ilościowych studentów ostatnich lat studiów uczelni wyższych województwa pomorskiego.

Raport z badania „Studenci ostatniego roku szkół wyższych – pracodawcy czy pracownicy?” w ramach projektu systemowego pt. „Moduł Informacyjno - Decyzyjny Regionalny Barometr Społeczny” współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego. Projekt w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007 – 2013.

Badanie zrealizowane przez:

PENTOR Research International Poznań Sp. o.o.

60-791 Poznań, ul. Reymonta 15/3

Redakcja techniczna:

Cezary Pawlikowski

Projekt okładki i druk:

ARTIKOM Spółka z o.o., ul. Reduta Miś ¼, 80-741 Gdańsk

© **Copyright by** Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego

Gdańsk 2010

ISBN 978-83-88262-85-2

Spis treści

SPIS TREŚCI	5
STRESZCZENIE	7
I. INFORMACJE O BADANIU	9
II. METODOLOGIA I OPIS REALIZACJI BADANIA	13
III. ANALIZA WYNIKÓW	15
1. DANE SOCJO-DEMOGRAFICZNE RESPONDENTÓW	15
2. ZAJĘCIA Z ZAKRESU ROZWIJANIA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W TRAKCIE STUDIÓW	27
3. PLANY NA PRZYSZŁOŚĆ	33
4. PLANY ZWIĄZANE Z ZAŁOŻENIEM WŁASNEJ FIRMY	41
5. OCENA OFERTY EDUKACYJNEJ POD KĄTEM PRZYGOTOWANIA DO PROWADZENIA WŁASNEJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	61
IV. PODSUMOWANIE I REKOMENDACJE	68
V. ZAŁĄCZNIKI	78
1. KIERUNKI STUDIÓW OBJĘTE BADANIEM	78
2. GRUPY KIERUNKÓW STUDIÓW A PLANY ZAŁOŻENIA WŁASNEJ FIRMY	82
3. KWESTIONARIUSZ ANKIETY	87
4. TABLICA WIELKOŚCI BŁĘDU STATYSTYCZNEGO POMIARU (NA POZIOMIE UFNOŚCI 95%)	101
5. PODZIAŁ KIERUNKÓW STUDIÓW NA ŚCISŁE I HUMANISTYCZNE	102

Streszczenie

Na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego Pentor Research International Poznań przeprowadził w 2010 r. badanie pt. „Studenci ostatniego roku szkół wyższych – pracodawcy czy pracownicy?”, które stanowiło jedno z zadań projektu systemowego „Moduł Informacyjno-Decyzyjny – Regionalny Barometr Społeczny (MID RBS)” i realizowane było przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej – Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na latach 2007-2013. Badanie to stanowiło drugą edycję badania, przeprowadzono na przełomie 2007/2008 roku, pt. „Potencjał do rozwoju przedsiębiorczości wśród studentów ostatnich lat studiów województwa pomorskiego”. Bieżące opracowanie zawiera porównanie wyników obu badań.

Badanie przeprowadzono na reprezentatywnej próbie 5521 studentów ostatniego roku studiów stacjonarnych (dziennych) magisterskich i licencjackich większości szkół wyższych (23 szkoły wyższe, zarówno publiczne, jak i prywatne) w województwie pomorskim. Zrealizowano je na przełomie kwietnia i maja 2010 roku. Badanie przeprowadzono metodą ilościową za pomocą techniki ankiety audytoryjnej.

Opracowanie wyników badania służy realizacji celów projektu związanych z obserwacją trendów społeczno-gospodarczych, przedsiębiorczością, oceną potencjału i poziomu rozwoju regionu oraz budową zasobów informacyjnych samorządu. Głównym celem badania było określenie potencjału do rozwoju przedsiębiorczości w regionie. Ponadto, badano postawy absolwentów szkół wyższych wobec wyzwań na rynku pracy i kształtowania możliwości własnego rozwoju zawodowego, które są jednym z elementów wpływających na warunki rozwoju regionu.

Z badania wynika, że studenci częściej widzą się w roli pracowników niż pracodawców. Mówiąc o swoich planach zawodowych na przyszłość badani absolwenci są najbardziej zainteresowani uzyskaniem zatrudnienia na zasadach umowy o pracę. Mniej badanych, niż w poprzedniej edycji, deklaruje, że chciałoby założyć własną działalność gospodarczą. Natomiast badani absolwenci są osobami aktywnymi na rynku pracy. Częściej podejmują stałą lub sezonową pracę podczas studiów, rzadziej uczestnicząc w praktykach oraz stażach. Należy zwrócić uwagę na fakt, że studenci poszukują częściej praktycznych doświadczeń, niż teoretycznej

wiedzy. Świadczy o tym duża liczba wskazań na zdobywanie doświadczeń zawodowych w ramach praktyk czy regularnej pracy zawodowej, przy relatywnie niższym poziomie wskazań na poszukiwanie wiedzy o przedsiębiorczości w ramach zajęć pozawykładowych.

Ważnym wnioskiem z badania jest opinia absolwentów, że szkoły wyższe, jak i szkoły ponadgimnazjalne, raczej nie przygotowują do zakładania własnej firmy. Na dość niskim poziomie studenci oceniają ofertę edukacyjną pod kątem przygotowania do przyszłej pracy zawodowej. Sceptyczna ocena własnej wiedzy oraz umiejętności i predyspozycji do prowadzenia własnej działalności potwierdza niską ocenę oferty edukacyjnej. Tym bardziej, na uwagę zasługuje fakt, że aż 80% badanych chciałoby wprowadzenia w toku studiów obowiązkowego przedmiotu z zakresu przedsiębiorczości. Jest to wyraźny sygnał, że studenci oczekują od wykładowców oraz władz uczelni zarówno praktycznej jak i teoretycznej wiedzy o przedsiębiorczości, tym bardziej, że ponad połowa z nich wyraża nadzieję, że znajdzie pracę w swoim zawodzie.

Obserwuje się spadek, w stosunku do poprzedniego badania, zainteresowania studentów pozostaniem w miejscu studiowania. Badani nie tyle wyraźnie częściej chcą migrować poza województwo, co nie są przekonani, że chcą na jego terenie zostać po studiach. Z badania wynika, że to co mogłoby studentów przekonać do pozostania po studiach w województwie pomorskim to przede wszystkim dobra oferta rynku pracy, począwszy od staży i praktyk studenckich na stałym zatrudnieniu skończywszy.

I. Informacje o badaniu

Pentor Research International Poznań na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego przeprowadził, na przełomie kwietnia i maja 2010 roku, badanie na reprezentatywnej próbie studentów ostatniego roku studiów stacjonarnych (dziennych) magisterskich i licencjackich większości szkół wyższych w województwie pomorskim.

Badaniem objęto również studentów studiów licencjackich, ze względu na brak studiów magisterskich w trybie dziennym, w znacznej części prywatnych szkół wyższych w województwie.

Głównym celem badania było określenie potencjału do rozwoju przedsiębiorczości w regionie. Postawy absolwentów szkół wyższych wobec wyzwań na rynku pracy i kształtowania możliwości własnego rozwoju zawodowego są jednym z elementów wpływających na warunki rozwoju regionu. Zdefiniowaniu owych postaw poświęcone zostało niniejsze badanie. Jego wyniki mogą być wykorzystywane w procesie tworzenia zasobów informacyjnych i warunków do zarządzania rozwojem regionu.

Badanie „Studenci ostatniego roku szkół wyższych – pracodawcy czy pracownicy?” stanowi jedno z zadań projektu systemowego „Moduł Informacyjno-Decyzyjny – Regionalny Barometr Społeczny (MID RBS)” i realizowane było w ramach projektu dofinansowanego ze środków Unii Europejskiej – Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na latach 2007-2013. Opracowanie wyników badania służy realizacji celów projektu związanych z obserwacją trendów społeczno-gospodarczych, przedsiębiorczością, oceną potencjału i poziomu rozwoju regionu oraz budową zasobów informacyjnych samorządu.

Przeprowadzone badanie stanowiło drugą edycję badania pt. „Potencjał do rozwoju przedsiębiorczości wśród studentów ostatnich lat studiów województwa pomorskiego”, przeprowadzonego na przełomie 2007/2008 roku. Wyniki obecnej edycji badania zostały porównane z wynikami uzyskanymi w pierwszej edycji badania. W tegorocznej edycji zbadano nowe zagadnienia. Przede wszystkim zbadano kwestię równości szans kobiet i mężczyzn na założenie własnej działalności gospodarczej oraz najważniejsze dla studentów aspekty pracy zawodowej. Ponadto, zapytano o znajomość instytucji wspierających przedsiębiorczość w regionie pomorskim oraz korzystanie z ich usług.

Respondentom zadano także pytanie o to, co ich zdaniem powinno się zmienić, aby młodym ludziom łatwiej było zakładać własną działalność gospodarczą.

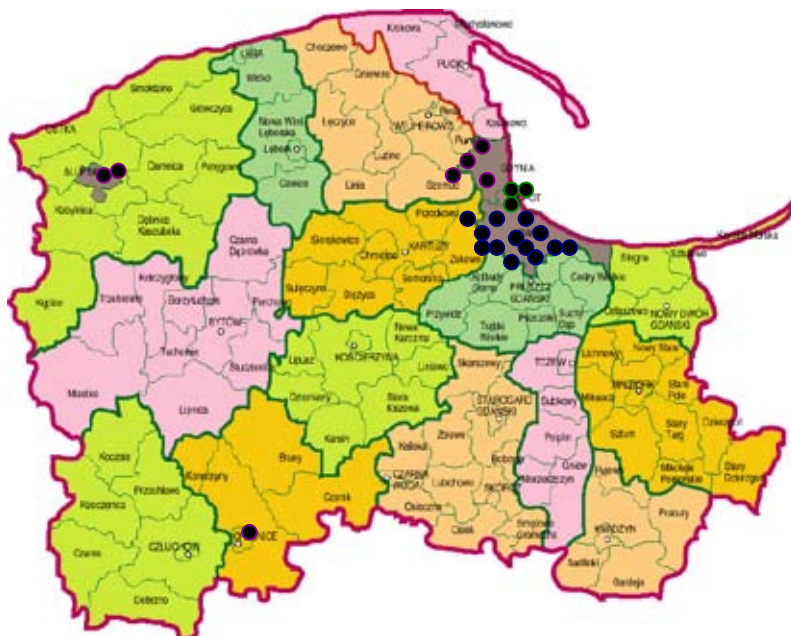
Wartością dodaną przeprowadzonych badań jest:

- określenie potrzeb edukacyjnych studentów w zakresie przedsiębiorczości (niezależnie od kierunku studiów), w tym wskazanie potrzeb edukacyjnych w zakresie studiów podyplomowych;
- wysunięcie wniosków dla uczelni wyższych w zakresie dostosowania kierunków studiów do potrzeb regionalnego rynku pracy;
- stwierdzenie postaw i potencjalnych różnic w nastawieniu do działalności gospodarczej w zależności od typu uczelni oraz płci respondentów;
- stwierdzenie obszarów ciężenia jednostek administracyjnych do ośrodków szkolnictwa wyższego, na podstawie analizy pochodzenia studentów.

Do badania zakwalifikowano 26 uczelni wyższych w województwie pomorskim. Trzy spośród szkół objętych badaniem odmówiło udziału w badaniu, były to: Wyższa Szkoła Inżynierii Gospodarki w Słupsku, Pomorska Wyższa Szkoła Humanistyczna w Gdyni, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa w Poznaniu – Wydział zamiejscowy w Gdańsku. Badanie zostało zrealizowane w 23 szkołach wyższych, w województwie pomorskim (por. mapa), zarówno publicznych, jak i prywatnych, z czego: 12 zlokalizowanych jest w Gdańsku, 5 w Gdyni, 3 w Sopocie, 2 w Słupsku, 1 w Chojnicach (szczegółowa lista szkół znajduje się w II części raportu – Metodologia i opis realizacji badania). Ogółem badaniem objęto 5521 studentów, z czego 4284 studiujących w Gdańsku, 217 w Gdyni, 169 w Sopocie, 587 w Słupsku oraz 264 w Chojnicach. Dla porównania 2008 roku ogółem badaniem objęto 5146 studentów, z czego 3908 studiowało w Gdańsku, 686 w Gdyni, 158 w Sopocie, 351 w Słupsku, 16 w Stargardzie Gdańskim, 16 w Wejherowie oraz 11 w Kwidzynie.

Z powodu braku studiów w systemie stacjonarnym, bądź młodego stażu szkół niemożliwa była realizacja badania w niektórych oddziałach zamiejscowych.

Mapa 1. Lokalizacja szkół w których przeprowadzono badania

W pierwszym rozdziale niniejszego raportu zamieszczono dane socjo-demograficzne badanych (tzn. wiek, płeć, wielkość miejscowości pochodzenia, gmina i województwo pochodzenia, plany związane z miejscem zamieszkania po ukończeniu studiów, prowadzenie firmy przez kogoś z członków rodziny, odbywanie praktyk zawodowych podczas studiów, obecny status zawodowy, plany co do kontynuowania studiów, kierunek studiów oraz rodzaj studiów). Te zmienne niezależne zostały skorelowane z innymi zmiennymi zależnymi opisywanymi w dalszej części raportu (np. aktywność zawodowa w trakcie studiów, a plany związane z założeniem własnej firmy).

W drugim rozdziale przedstawiono wyniki z badania diagnozy programu szkół wyższych, a dokładnie zajęć mających na celu rozwijanie przedsiębiorczości. Studenci zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie, czy takie zajęcia miały miejsce w ich programie studiów oraz jeśli tak, jaki zakres informacji dzięki nim przyswoili. W tej części przedstawiono także aktywność studentów w pogłębianiu wiedzy z zakresu przedsiębiorczości na zajęciach / spotkaniach pozawykładowych.

W trzecim rozdziale zaprezentowano wyniki dotyczące planów zawodowych obecnych studentów, w tym także planów związanych z założeniem własnej firmy. Badani zostali także poproszeni o ocenę swoich szans na znalezienie pracy. Ponadto, w tegorocznym badaniu zadano respondentom nowe pytanie dotyczące najważniejszych dla nich aspektów pracy zawodowej.

W czwartym rozdziale szczegółowo przeanalizowano odpowiedzi dotyczące planów studentów, którzy deklarują otwarcie własnej firmy (tj. planowana branża, powiązanie branży z innowacjami, rodzaj innowacji, zgodność branży z obecnym kierunkiem studiów, termin założenia własnej firmy, źródło informacji, podjęte działania w kierunku założenia własnej firmy, obawy z tym związane). Ponadto, poruszono kwestię znajomości i potencjalnego korzystania z instytucji wspierających przedsiębiorczość w regionie pomorskim.

W ostatnim rozdziale przedstawiono opinie na temat oferty edukacyjnej pomorskich szkół wyższych, w zakresie przygotowania do prowadzenia własnej firmy. Badani zostali także poproszeni o opinię na temat wprowadzenia do programu studiów obowiązkowego przedmiotu mającego na celu przekazywanie wiedzy z zakresu przedsiębiorczości. Ponadto, analizie poddano opinie badanych na temat równości szans kobiet i mężczyzn w zakładaniu firmy oraz znajomość i potencjalne korzystanie z instytucji wspomagających rozwój przedsiębiorczości.

IV część zamieszczono podsumowanie wyników badania.

W V części zamieszczono cztery załączniki: listę kierunków studiów objętych badaniem, listę kierunków studiów z określeniem odsetka respondentów zamierzających założyć własną firmę, kwestionariusz ankiety, tabelę przedziałów ufności i wielkości błędu statystycznego pomiaru.

II. Metodologia i opis realizacji badania

Badaniem została objęta populacja studentów ostatniego roku studiów w systemie stacjonarnym (dziennym), zarówno publicznych, jak i prywatnych), studiów magisterskich, inżynierskich oraz licencjackich (jeśli dana szkoła nie prowadzi studiów magisterskich). Badanie przeprowadzono wśród studentów większości kierunków (poza kierunkami, specyficznymi, które z założenia nie dążą do kreowania postawy przedsiębiorczości – jak np. teologia itp.). Reprezentatywność wyników udało się osiągnąć dzięki doborze studentów proporcjonalnym do liczby absolwentów studiów stacjonarnych z 2009 roku. Ankieta wraz z listem przewodnim oraz ulotką informacyjną o projekcie została przekazana Rektorom szkół wyższych z województwa pomorskiego.

Badanie zostało przeprowadzone po uzyskaniu zgody ze strony władz szkół wyższych, a realizowane było w okresie od początku kwietnia, do końca maja 2010 r. Ostatecznie pomiarem objęto 5521 studentów.

Badanie przeprowadzono metodą ilościową, za pomocą techniki ankiety audytoryjnej, która polega na „rozdaniu kwestionariuszy grupie respondentów, zebranych w tym samym czasie i w tym samym miejscu”¹, czyli podczas zajęć (wykłady, ćwiczenia). Ankieta audytoryjna realizowana jest zwykle w badaniach środowisk, grup skoncentrowanych w jednym, określonym miejscu w sposób naturalny, czyli np. uczniowie, studenci, pracownicy danej firmy. Respondent samodzielnie wypełnia kwestionariusz. Prowadzący badanie w takiej sytuacji nie przeprowadzał wywiadu osobiście z każdym respondentem, ani nie odczytywał pytań, a jedynie ograniczał się do podania celu prowadzonych badań i ewentualnie tłumaczył, jak ankietę należy wypełnić. Wypełnienie ankiet zajęło studentom około 20 minut.

Po zakodowaniu pytań otwartych i wprowadzeniu ankiet do bazy, analizę danych przeprowadzono z wykorzystaniem komputerowego pakietu do obliczeń statystycznych PASW Statistics². Na podstawie uzyskanych w badaniu wyników liczbowych przeprowadzone zostało frekwencjonowanie rozkładów odpowiedzi na wszystkie pytania umieszczone w kwestionariuszu ankiety wraz z tabulacją wszystkich wyników. Dla wybranych zmiennych skonstruowano tabele krzyżowe,

¹ E. Babbie, „Badania społeczne w praktyce”, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005, s. 282.

² Pakiet zmienił nazwę z SPSS na PASW Statistics

a w przypadku poszczególnych pytań badawczych przeprowadzona została analiza korelacji, która umożliwiła potwierdzenie statystycznych istotności związku pomiędzy analizowanymi wartościami zmiennych niezależnych i zmiennych zależnych.

W celu diagnozy istotności różnic między zmiennymi zastosowano testy istotności. Testy statystyczne wyjaśniają czy różnice procentowe lub średnie w tabelach różnią się istotnie statystycznie od siebie. Dla średnich kolumnowych wykonane zostały parami testy równości średnich kolumnowych – dla tabel z przynajmniej jedną zmienną jakościową w kolumnach i przynajmniej jedną zmienną ilościową w wierszach. Poziom istotności alfa testu został ustalony na poziomie 0,05, zaś wartości p testów były korygowane przy wykorzystaniu metody Bonferroniego.³

³ Test Bonferroniego. Używa testów t do wykonania porównań parami. Kontroluje ocenę ogólnego błędu poprzez ustalenie wskaźnika błędów dla każdego testu na poziomie eksperymentalnej oceny błędów podzielonej przez ogólną liczbę testów. Zatem, obserwowany poziom istotności jest korygowany ze względu na fakt dokonywania wielokrotnych porównań.

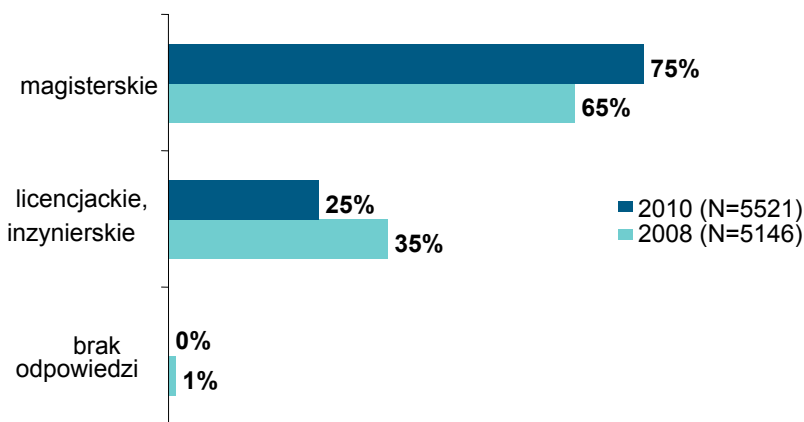
III. Analiza wyników

1. Dane socjo-demograficzne respondentów

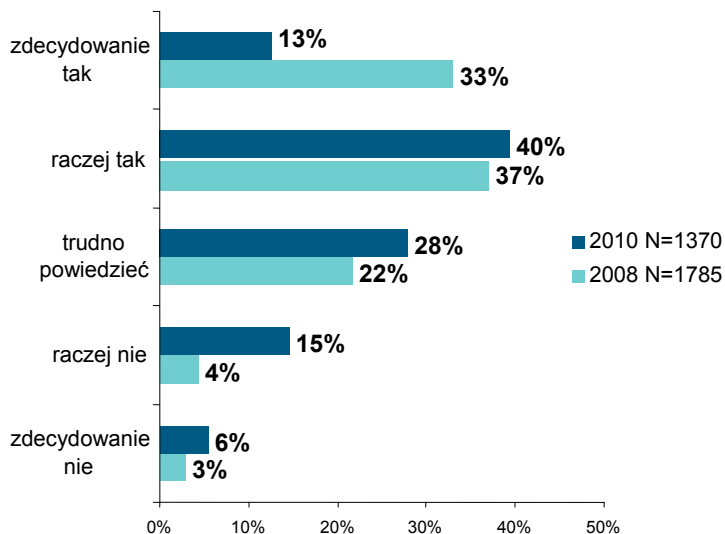
W przeprowadzonym badaniu wzięli udział głównie studenci studiów magisterskich – 75% respondentów. Pozostała część studentów w chwili badania odbywała naukę na ostatnim roku studiów I stopnia. Nieco ponad połowa (52%) przedstawicieli studiów licencjackich zadeklarowało, że planuje dalej się kształcić, na studiach uzupełniających. W porównaniu do poprzedniego pomiaru mniej studentów studiów licencjackich planuje kształcić się na studiach uzupełniających – magisterskich. Jednocześnie należy podkreślić, że aż co trzeci przedstawiciel studiów licencjackich nie ma jeszcze sprecyzowanych planów w tej kwestii (28%). Studenci studiów licencjackich planują raczej kontynuowanie nauki na tym samym kierunku (58% badanych). W porównaniu do badania z roku 2008 zwiększył się w badaniu udział studentów studiów magisterskich nad liczbą studentów studiów licencjackich. Ponadto, należy zauważyć, iż mniej studentów studiów licencjackich chce kształcić się na studiach drugiego stopnia. W 2008 roku było to 70% studentów, podczas gdy obecnie jedynie połowa.

Wykres 1. Rodzaj studiów.

M.10 Proszę zaznaczyć rodzaj studiów, na jakich Pan/i obecnie studiuje (główny kierunek).

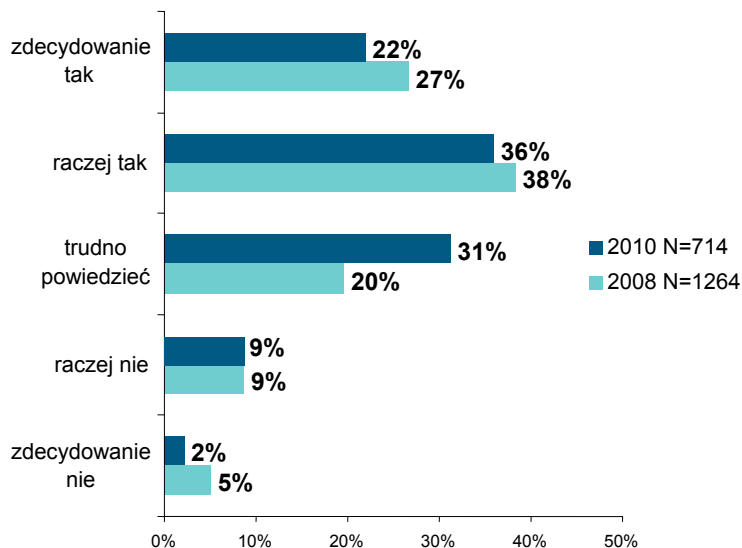

Wykres 2. Plany podjęcia studiów uzupełniających/ magisterskich.
M11 Czy zamierza Pan/i podjąć studia na studiach uzupełniających/magisterskich?

Wykres 3. Plany podjęcia nauki na studiach II stopnia, na tym samym kierunku co obecnie.

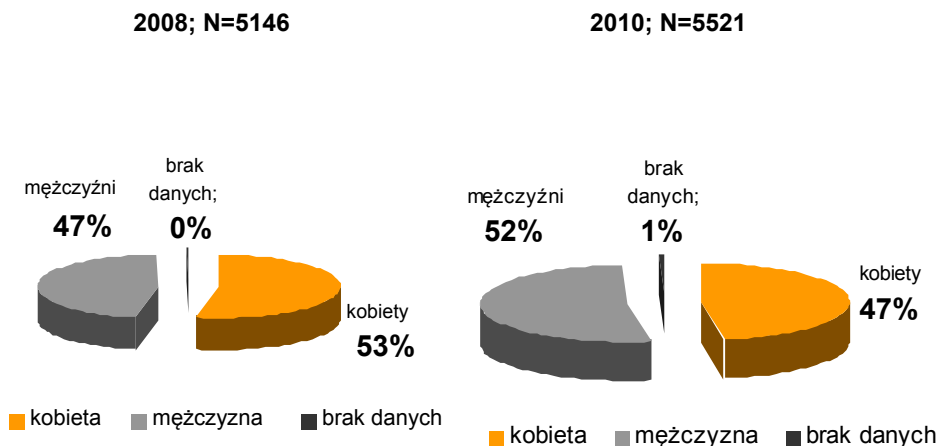
M12 Czy planuje Pan/i podjąć studia magisterskie na tym samym kierunku co studia licencjackie, inżynierskie?

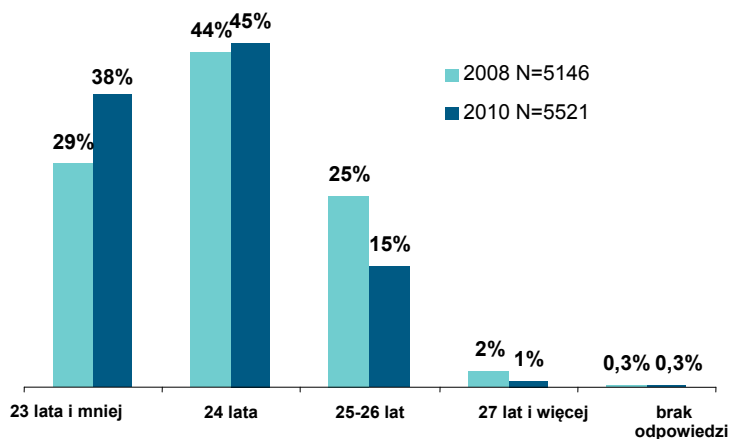

Dodatkowo w obecnej edycji badania zadano studentom pytanie o to czy **studiują równolegle na innym kierunku studiów dziennych stacjonarnych**. Na to pytanie twierdząco odpowiedziało jedynie 5% respondentów.

W badanej próbie zdecydowanie przeważają osoby w wieku 24 lata i mniej (84%). Najliczniej reprezentowaną grupą wiekową są 24-latkowie. Co szósty badany posiada 25-26 lat. Rozkład wieku w obecnej edycji badania jest podobny do tego z roku 2008, przy czym liczniej reprezentowana jest grupa wiekowa 23 lata i mniej – 29% w 2008 roku i 38% w 2010 roku. W przeciwieństwie do poprzedniego badania tym razem mężczyźni w próbie badawczej uzyskali nieznaczną przewagę nad kobietami.

Wykres 4. Rozkład płci i wieku.

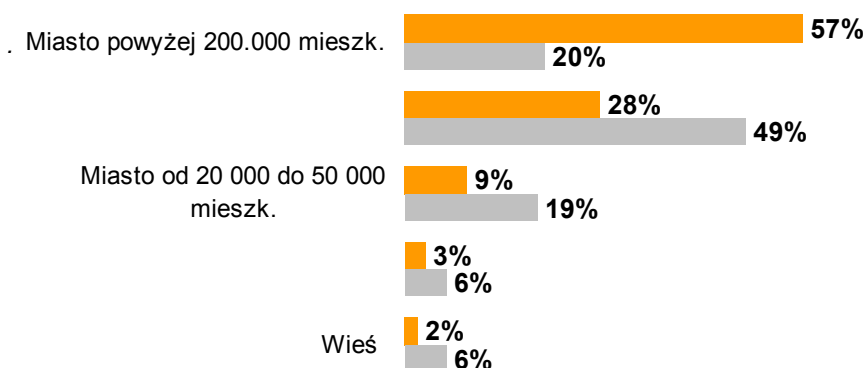

Ponad połowa badanych studentów pochodzi z miast liczących powyżej 200 tys. mieszkańców. Co czwarty respondent urodził się i mieszkał w mieście liczącym od 50 do 200 tys. mieszkańców. W porównaniu do poprzedniej edycji badania częściej reprezentowani byli studenci pochodzący z miast powyżej 200 tys. mieszkańców (dla porównania w 2008 roku stanowili 20% ogółu respondentów) oraz rzadziej z średnich miast, zamieszkanych od 50 do 200 tys. mieszkańców (w 2008 roku stanowili niemal połowę studentów).

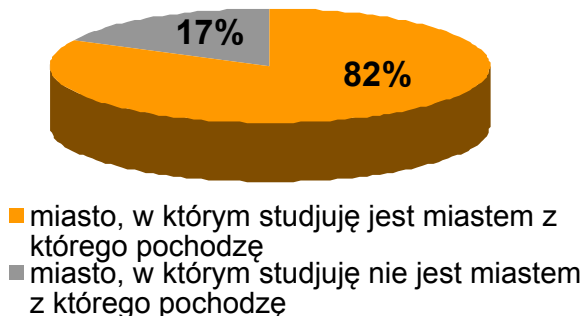
Dodatkowo analizowano czy miasto, w którym studiują respondenci jest miastem z którego pochodzą. Zdecydowana większość badanych, aż 82% odpowiedziała na nie twierdząco.

Wykres 5. Wielkość miejscowości pochodzenia.

M 3 Proszę powiedzieć skąd Pan/i pochodzi – wielkość miejscowości zamieszkania.

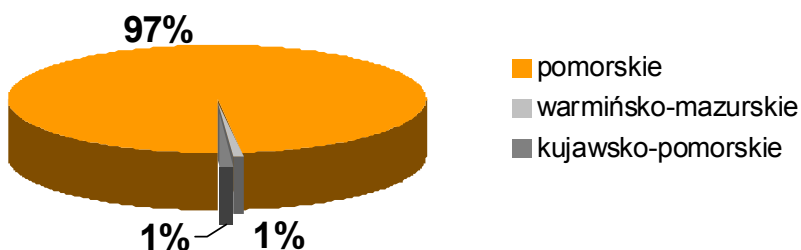
Wykres 6. Miasto, w którym studjuje a miasto pochodzenia. N=5521

Kolejne, dwa dodane do kwestionariusza pytania dotyczyły województwa oraz gminy, z której pochodzą respondenci. Analizując uzyskane odpowiedzi należy stwierdzić zdecydowaną dominację studentów pochodzących z obszarów województwa pomorskiego (97% wszystkich badanych). Obserwując pochodzenie respondentów na niższym poziomie terytorialnym – gmin, należy stwierdzić, że połowa badanych pochodzi z Gdańska i jest to zdecydowanie najliczniejsza grupa. Pozostałe najliczniej reprezentowane gminy to: Gdynia (13,3%); Sopot (9,1%); Słupsk (7,9%); Chojnice (3,8%) oraz Tczew (2,2%). Tabela 1 prezentuje szczegółowy rozkład danych.

Wykres 7. Województwo z którego pochodzą studenci N=5521.*

M 3.2 Proszę podać nazwę województwa, z którego Pan/i pochodzi.

*Pozostałe wskazania poniżej 1%

Tabela 1. Gmina pochodzenia, N=5521

M 3.1 Proszę podać nazwę gminy (lub miasta i gminy), z którego/ej Pan/i pochodzi.

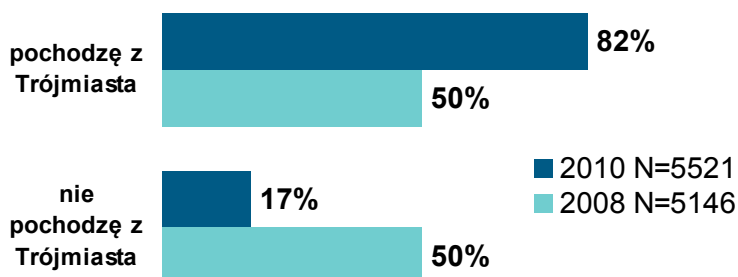
	NAZWA GMINY*	%
1	Gdańsk	50,8%
2	Gdynia	13,3%
3	Sopot	9,1%
4	Słupsk	7,9%
5	Chojnice	3,8%
6	Tczew	2,2%
7	Olsztyn	0,8%
8	Wejherowo	0,8%
9	Rumia	0,7%
10	Elbląg	0,6%
11	Kartuzy	0,6%
12	Pruszcz gdański	0,6%
13	Malbork	0,5%
14	Człuchów	0,4%
15	Kościerzyna	0,3%
16	Reda	0,3%
17	Starogard gdański	0,3%
18	Lębork	0,2%
19	Kwidzyń	0,2%
20	Bytów	0,2%
21	Grudziądz	0,2%
22	brak danych	0,7%

*Pozostałe wskazania poniżej 0,02%

Studentów wszystkich badanych uczelni zapytano również o to, czy Trójmiasto jest miastem ich pochodzenia. Z uzyskanych danych wynika, że zdecydowana większość badanych, aż 82%, pochodzi z obszaru Trójmiasta. Studenci pochodzący z Trójmiasta są liczniej reprezentowani niż w poprzedniej edycji badania, kiedy to podzielili się prawie po równo, jeśli chodzi o pochodzenie z aglomeracji trójmiejskiej i z poza jej obszaru.

Wykres 8. Trójmiasto miastem pochodzenia.

M 3.3 Proszę powiedzieć, czy miasto (Trójmiasto proszę traktować jako jedno miasto), w którym Pan/i studiuje jest miastem, z którego Pan/i pochodzi? (jest miastem rodzinnym)?

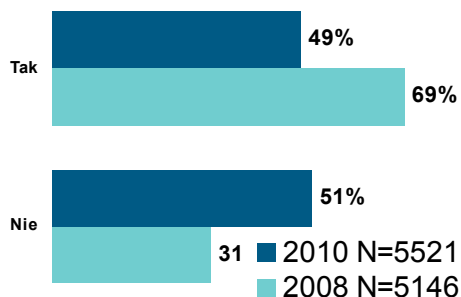

Z obecnej edycji badania wynika, że studenci z województwa pomorskiego są mniej aktywni, jeśli chodzi o uczestnictwo w praktykach zawodowych w trakcie studiów. Doświadczenie zawodowe w firmach zdobyła niemal połowa badanych studentów (49%). Jest to mniej niż w 2008 roku, gdy 2/3 studentów (69%) odbyło praktyki w firmach. Wśród odpowiedzi na to pytanie znalazły się zapewne obowiązkowe, jak i nieobowiązkowe praktyki. Aktywność w obszarze zdobywania doświadczenia zawodowego przez praktyki i staże studenckie w firmach wyraźnie spadła, w stosunku do poprzedniej edycji badania.

Testy istotności statystycznej wykazały, że istotnie częściej w praktykach brali udział mężczyźni (52%), którzy są obecnie gdzieś zatrudnieni (57%) oraz studenci mający przedmiot z przedsiębiorczości (60%).

Wykres 9 Doświadczenie zawodowe zdobyte podczas studiów.

M 7. Proszę powiedzieć czy odbywała Pan/i praktyki zawodowe w jakieś firmie podczas studiów?

Statystycznie istotnie częściej praktyki podczas studiów odbywają:

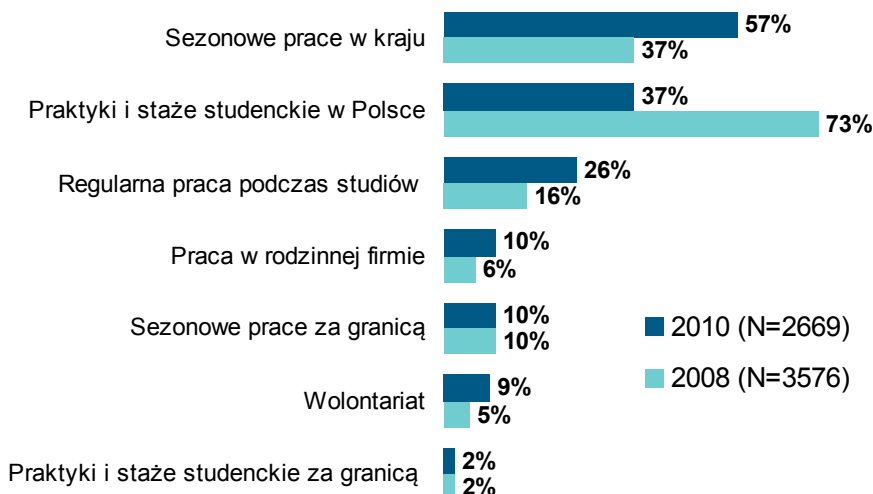
- mężczyźni (52%)
- mający przedmiot z przedsiębiorczości (60%)

Z przeprowadzonych badań wynika, że studenci zdobywają doświadczenie zawodowe przede wszystkim: wykonując sezonowe prace w kraju (57% wskazań), odbywając praktyki studenckie w Polsce (37% wskazań) oraz regularnie pracując podczas studiów (26% wskazań). Mniejsza część studentów przyznaje, że pracowała w trakcie studiów w firmie należącej do kogoś z członków rodziny badanego (10% wskazań). Nieco rzadziej studenci wskazywali na pracę za granicą (10%), wolontariat (8%) oraz praktyki i staże studenckie za granicą (2%).

Porównując wyniki uzyskane w obecnej edycji badania z wynikami z roku 2008 należy stwierdzić, iż zmieniły się miejsca, w których studenci zdobywają doświadczenie zawodowe. Aktywność badanych przesunęła się z praktyk i staży studenckich w stronę sezonowej oraz regularnej pracy podczas studiów. Świadczy o tym przede wszystkim spadek wskazań na praktyki i staże zawodowe z 73% w 2008 roku do 37% w 2010 oraz wzrost wskazań na pracę regularną lub sezonową. Wykres 10 prezentuje szczegółowo dane na temat miejsc zdobywania doświadczeń zawodowych badanych studentów.

Wykres10. Miejsca zdobywania doświadczeń zawodowych.*

M 7 Proszę powiedzieć gdzie zdobywał(a) Pan/i doświadczenie zawodowe podczas studiów?

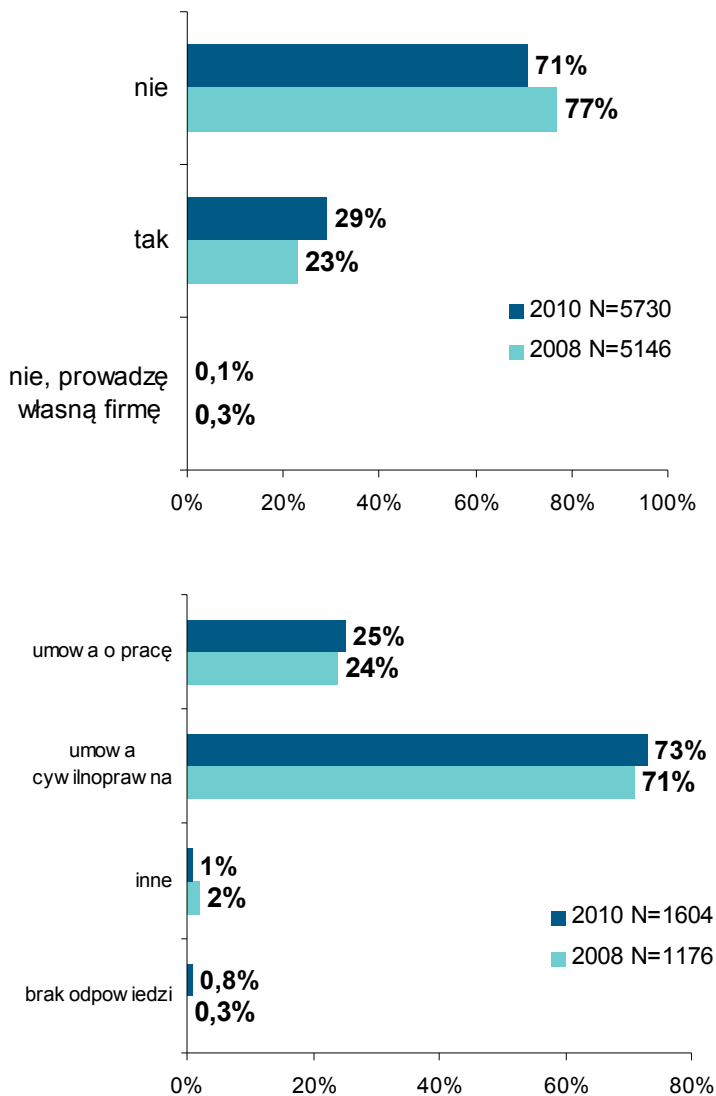
*Możliwość wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Jeśli chodzi o obecną sytuację zawodową badanych należy stwierdzić, że studenci częściej podejmują regularną pracę podczas studiów niż miało to miejsce w czasie, kiedy przeprowadzono pierwszą edycję badania. W 2008 roku 23% studentów studiów dziennych przyznawało, że aktualnie pracuje, podczas gdy obecnie 29% badanych zadeklarowało, że jest zatrudniona. Nie zmieniła się forma zatrudnienia studentów, gdyż podobnie jak w poprzedniej edycji badania respondenci pracują głównie na zasadzie umowy cywilnoprawnej (umowa o dzieło, umowa zlecenie) – 73%. Mimo studiowania w systemie dziennym co czwarty zatrudniony student pracuje na zasadzie umowy o pracę, przy czym nieco wzrosła liczba odpowiedzi wskazująca na taką formę zatrudnienia z 24% w 2008 roku do 25% w 2010. Należy zaznaczyć, że pojedyncze osoby prowadzą obecnie własną firmę (0,1% ogółu respondentów, czyli 7 osób).

Wykres 11. Aktualne zatrudnienie. Forma zatrudnienia.

M 8 Proszę powiedzieć, czy jest Pan/i obecnie gdzieś zatrudniony/a?

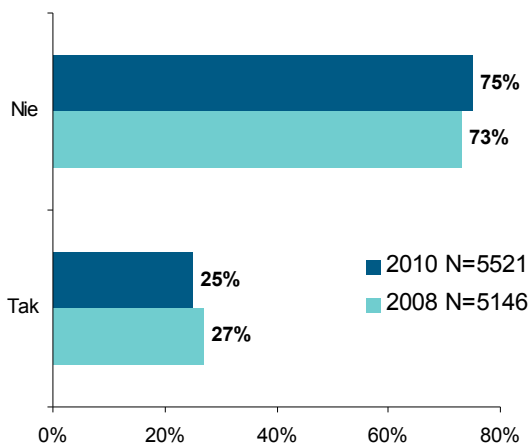
M 9 Jeśli tak, proszę napisać w jakiej formie jest Pan/i zatrudniony/a?

Badanym zadano również pytanie o to, czy ktoś z ich najbliższej rodziny prowadzi własną firmę. Uzyskano niemal identyczne wyniki jak w pierwszej edycji badania, a mianowicie co czwarty respondent przyznał, że ktoś z jego rodziny prowadzi własną działalność gospodarczą.

Wykres 12. Prowadzenie firmy przez najbliższą rodzinę.

M 5 Czy ktoś z Pani/Pana najbliższej rodziny prowadzi własną firmę?

Zgodnie ze strukturą szkół wyższych w województwie pomorskim w badaniu wzięli udział głównie przedstawiciele szkół publicznych, najczęściej z Uniwersytetu Gdańskiego, Politechniki Gdańskiej oraz Akademii Pomorskiej w Słupsku. Listę szkół, w których przeprowadzono badanie zawiera tabela 2.

Tabela 2. Nazwa Szkoły, w której przeprowadzono badanie. N=5521

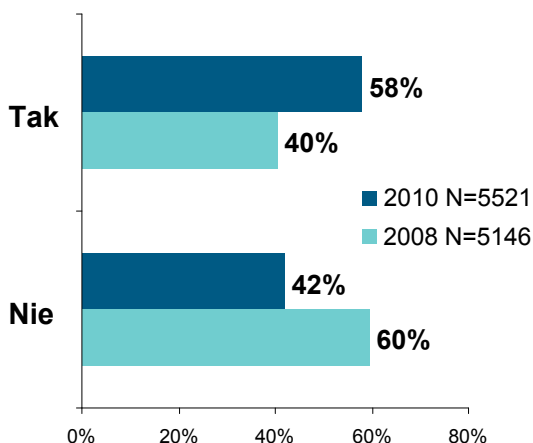
	NAZWA SZKOŁY	N	%
1	Uniwersytet Gdański	1793	32,5%
2	Politechnika Gdańska	1481	26,8%
3	Akademia Pomorska w Słupsku	559	10,1%
4	Gdański Uniwersytet Medyczny	324	5,9%
5	Powszechna Wyższa Szkoła Humanistyczna „Pomerania” w Chojnicach	264	4,8%
6	Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku	150	2,7%
7	Europejska Szkoła Hotelarstwa, Turystyki i Przedsiębiorczości – Szkoła Wyższa w Sopocie	123	2,2%
8	Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku	120	2,2%
9	Wyższa Szkoła Zarządzania w Gdańsku	108	2,0%
10	Akademia Morska w Gdyni	93	1,7%
11	Gdańska Wyższa Szkoła Humanistyczna	82	1,5%
12	Akademia Muzyczna w Gdańsku	78	1,4%
13	„ATENEUM” – Szkoła Wyższa w Gdańsku	71	1,3%
14	Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku	67	1,2%
15	Wyższa Szkoła Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych i Politycznych w Gdyni	52	0,9%
16	Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu w Gdyni	44	0,8%
17	Sopocka Szkoła Wyższa	32	0,6%
18	Wyższa Hanzeatycka Szkoła Zarządzania w Słupsku	28	0,5%
19	Wyższa Szkoła Komunikacji Społecznej w Gdyni	18	0,3%
20	Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej w Sopocie	14	0,3%
21	Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni	10	0,2%
22	Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku	6	0,1%
23	Gdańska Wyższa Szkoła Administracji	4	0,1%

2. Zajęcia z zakresu rozwijania przedsiębiorczości w trakcie studiów

Z badania wynika, że studenci częściej niż w poprzedniej edycji badania twierdzili, że w programie studiów znalazły się zajęcia (wykłady, ćwiczenia) związane z rozwijaniem przedsiębiorczości (na którymkolwiek roku studiów). Uczestnictwo w tego typu zajęciach w tegorocznym badaniu potwierdziło 58% respondentów podczas gdy w 2008 roku tylko 40%. Osoby, które wskazywały pozytywną odpowiedź najczęściej twierdzą, iż był to jeden lub dwa przedmioty. Z analizy danych wynika, że bardziej o rozwój przedsiębiorczości studentów dbają władze szkół prywatnych niż publicznych, a także, że zajęcia z przedsiębiorczości istotnie częściej mieli studenci studiów magisterskich niż licencjackich (59%). Ponadto, ponad połowa badanych twierdziła, iż w trakcie studiów miała jedynie jeden przedmiot z przedsiębiorczości.

Wykres 13. Zajęcia związane z rozwijaniem przedsiębiorczości.
Tabela 3. Liczba przedmiotów, na których przekazywano wiedzę z przedsiębiorczości.

Pytanie 1 Czy w ramach programu Pana/i studiów znalazły się wykłady ćwiczenia związane z tematyką PRZEDSIĘBIORCZOŚCI (na którymkolwiek roku studiów)? Jeśli tak proszę wpisać liczbę przedmiotów, które zajmowały się tą tematyką.

Statystycznie istotnie częściej zajęcia z przedsiębiorczości mają studenci:

- uczelni prywatnych (61.4%) niż państwowych
- studenci studiów magisterskich (59%)

Liczba przedmiotów	2008 [N=2078]	2010 [N=3194]
1	41%	58%
2	22%	25%
3	16%	7%
4	6%	2%
5-15	7%	1%

Jeśli chodzi o zakres przekazywanej wiedzy w trakcie wykładów i ćwiczeń mających na celu rozwijanie przedsiębiorczości, częściej niż w poprzedniej edycji badania przekazywano na zajęciach informacje praktyczne np. tworzenie biznesplanu (69% wskazań). Studenci zdobywali również wiedzę teoretyczną tj. podstawy prawne działalności gospodarczej (66% wskazań). Rzadziej dyskutowano o możliwości prowadzenia działalności gospodarczej w krajach UE (42% wskazań), o możliwości uzyskania dotacji na prowadzenie firmy (38% wskazań). Ponadto, warto wspomnieć, że w szkołach prywatnych istotnie statystycznie częściej informowano studentów o procedurach otrzymania preferencyjnych pożyczek oraz o organizacjach wspomagających założenie własnej firmy. Szczegółowe dane dotyczące zakresu informacji, jaki uzyskali studenci na zajęciach z przedsiębiorczości prezentuje poniższa tabela.

Tabela 4. Zakres informacji przekazywany na wykładach, zajęciach mających na celu rozwijanie przedsiębiorczości.*

Pytanie 2 Jakie informacje uzyskał Pan/i na tych wykładach/ćwiczeniach?

	2008	2010		
	Ogółem	Ogółem	TYP UCZELNI	
			Publiczna	Prywatna
N=	2078	3 194	2 633	561
tworzenie biznesplanu	66%	69%	70%	65%
procedury otrzymania preferencyjnych pożyczek	13%	66%	68%	58%
możliwości prowadzenia działalności gospodarczej w krajach UE	15%	42%	44%	34%

możliwości pozyskania dotacji na otworenie własnej firmy	17%	37%	36%	42%
informacje o organizacjach wspomagających założenie własnej firmy	27%	37%	38%	32%
żadne z powyższych	6%	31%	29%	43%

* możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi, stąd ogółem powyżej 100%

Z badania wynika, że studenci nadal są mało aktywni, jeśli chodzi o samodzielne pogłębianie wiedzy z zakresu przedsiębiorczości. Ponad połowa badanych wskazała, że nie uczestniczyła w żadnych zajęciach pozawykładowych, związanych z rozwijaniem przedsiębiorczości. Jednocześnie należy stwierdzić, że aktywność ta jest nieco wyższa w porównaniu z pierwszą edycją badania, kiedy to 72% wskazań badanych dotyczyło braku uczestnictwa w trakcie studiów w zajęciach pozawykładowych związanych z rozwijaniem przedsiębiorczości. Warto podkreślić fakt, że istotnie statystycznie częściej studenci, którzy nie mieli żadnego przedmiotu z przedsiębiorczości w ramach studiów, częściej wskazują na brak samodzielnej, nieobowiązkowej aktywności mającej na celu rozwijanie przedsiębiorczości. Można wysnuć tutaj wniosek, że obowiązkowe zajęcia z przedsiębiorczości powodują wzrost samodzielnej, pozawykładowej aktywności wśród studentów.

Nadal najpopularniejszą formą przejawiania aktywności pozawykładowej są targi pracy, na których co czwarty badany deklarował swą obecność. Jednak celem tej wizyty było poszukiwanie ofert pracy, a nie pogłębianie nabytej wiedzy. Zwiększyło się uczestnictwo w konferencjach i seminariach (13% wskazań), kołach naukowych (10%) oraz w warsztatach szkoleniowych (9%). W targach pracy istotnie statystycznie częściej biorą udział mężczyźni, a w pozostałych formach aktywności kobiety. W pracy kół naukowych oraz targach pracy istotnie statystycznie częściej biorą udział studenci uczący się w szkołach publicznych. Warto podkreślić, że studenci, którzy mieli zajęcia z przedsiębiorczości na studiach częściej wykazują pozawykładową aktywność. Szczegółowy rozkład danych prezentuje tabela 5.

Badanych, którzy deklarują udział w zajęciach pozawykładowych, podobnie jak w poprzedniej edycji badania, poproszono o wskazanie zakresu informacji, jakie przyswoili na tych zajęciach. Okazuje się, że studenci wskazywali głównie, że

dowiadali się jak tworzy się biznesplan, zdobywali wiedzę na temat podstaw działalności gospodarczej, poznawali procedury pozyskiwania preferencyjnych pożyczek, a także możliwości pozyskiwania dotacji na otworzenie działalności gospodarczej. W porównaniu do pierwszej edycji badania mniej studentów wskazywało, że nie zdobyli żadnych z wymienionych informacji. Szczegółowy rozkład danych oraz porównanie obu edycji prezentuje wykres 14.

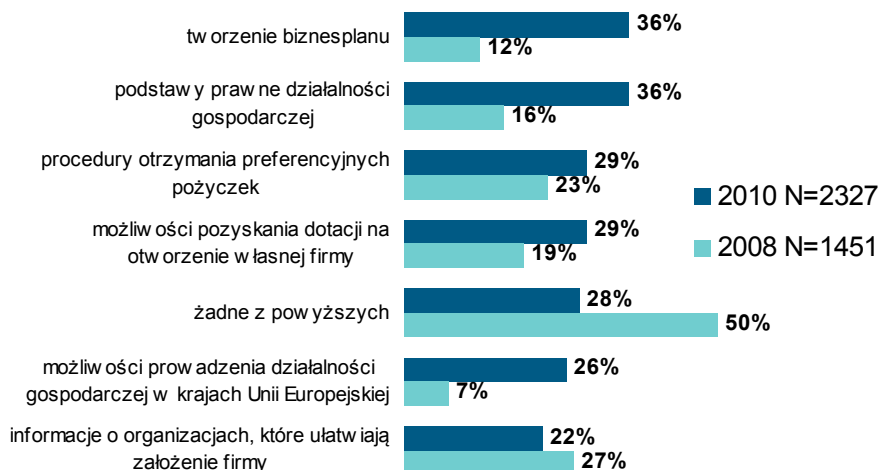
Tabela 5. Zajęcia POZAWYKŁADOWE związane z rozwijaniem przedsiębiorczości.*

Pytanie 3 W jakich zajęciach/spotkaniach pozawykładowych związanych z rozwijaniem przedsiębiorczości brał/a Pan/i udział w trakcie studiów?

	2008		2010					
	Ogółem		Płeć		Typ szkoły		W programie były zajęcia z przedsiębiorczości	
	N=5146	N=5521	K N=26 32	M N=28 52	Publiczna N=4608	Prywatna N=913	Tak N=3194	Nie N=2314
w żadnych	72%	58%	59%	57%	58%	59%	55%	62%
targi pracy	21%	27%	23%	30%	27%	22%	27%	26%
konferencje, seminaria	4%	13%	16%	10%	13%	13%	16%	9%
praca kół naukowych	3%	10%	11%	9%	11%	7%	13%	6%
warsztaty szkoleniowe	3%	9%	10%	8%	9%	10%	12%	5%
staże w firmach i instytucjach	-	7%	8%	6%	7%	8%	10%	4%

* możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi, stąd ogółem powyżej 100%.

Wykres14. Zakres informacji przekazywany NA SPOTKANIACH POZAWYKŁADOWYCH związanych z rozwijaniem przedsiębiorczości.*
Pytanie 4 Jaki zakres informacji Pan/i zdobył/a na skutek uczestnictwa w tych spotkaniach pozawykładowych/ pozazajęciowych?

* możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi, stąd ogółem powyżej 100%.

Jeśli chodzi o potrzeby informacyjne z zakresu rozwijania przedsiębiorczości (por. tabela 7) okazuje się, że dla studentów najbardziej przydatne są informacje praktyczne, takie jak tworzenie biznesplanu, które uzyskało najwięcej wskazań (62%). Jest to zmiana w stosunku do poprzedniej edycji, kiedy studenci bardziej byli zainteresowani czysto teoretycznymi informacjami – 81% wskazań uzyskały w 2008 roku podstawy prawne prowadzenia działalności gospodarczej. Najmniej, zdaniem studentów, przydatne są informacje o organizacjach wspomagających założenie firmy. Wyraźnie wzrosło zainteresowanie tematem prowadzenia działalności w krajach Unii Europejskiej – z 19% wskazań w 2008 roku do 44% w 2010 roku. Poniższa tabela prezentuje szczegółowe dane dotyczące potrzeb informacyjnych studentów oraz istotne statystycznie różnicowania.

Tabela 7. Przydatność informacji związanych z rozwijaniem przedsiębiorczości.*

Pytanie 5 Które z tych informacji uważa Pan/i za najbardziej przydatne w sytuacji zakładania firmy?

	2008		2010					
	Ogółem		Zatrudnienie		Praktyki zawodowe podczas studiów		W programie były zajęcia z przedsiębiorczości	
	N=5146	N=5521	Tak N=1604	Nie N=3899	Tak N=2669	Nie N=2840	Tak N=3194	Nie N=2314
tworzenie biznesplanu	60%	62%	65%	60%	66%	61%	64%	60%
podstawy prawne działalności gospodarczej	81%	57%	61%	53%	56%	57%	58%	55%
możliwości pozyskania dotacji na otworenie własnej firmy	44%	51%	46%	55%	46%	53%	50%	52%
możliwości prowadzenia działalności gospodarczej w krajach Unii Europejskiej	19%	44%	46%	43%	40%	46%	41%	48%
procedury otrzymania preferencyjnych pożyczek	28%	36%	33%	39%	39%	35%	40%	31%
informacje o organizacjach, wspomagających założenie firmy	30%	14%	15%	13%	19%	12%	16%	11%
żadne z powyższych	1%	2%	2%	2%	4%	1%	2%	2%

* możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi, stąd ogółem powyżej 100%.

3. Plany na przyszłość

Część badania ankietowego poświęcona została poglądom i oczekiwaniom studentów dotyczącym ich przyszłości zawodowej. Badanym studentom zadano pytanie o to jak wyobrażają sobie sposób w jaki będzie przebiegała ich kariera zawodowa po studiach. Analizując poniższe wyniki należy pamiętać o tym, że są to zapewne raczej plany, niż ostatecznie podjęte decyzje. Mówiąc o swoich planach zawodowych na przyszłość badani absolwenci wskazują, iż najbardziej są zainteresowani podjęciem pracy na zasadach umowy o pracę. Aż 80% wskazań dotyczy planu znalezienia zatrudnienia na umowę o pracę po studiach. Głównie są to reprezentanci szkół publicznych, pochodzący z większych miast – liczących od 50 do 200 tys. mieszkańców, studiujący w mieście z którego pochodzą, częściej na studiach magisterskich niż licencjackich, częściej absolwenci kierunków humanistycznych, a także nie mający w toku studiów przedmiotów z przedsiębiorczości. Wartość ta stanowi widoczny wzrost odsetka ankietowanych w stosunku do pierwszej edycji badania – z 57% w 2008 roku do 78% w 2010. Wzrost wskazań na plany zawodowe związane z zatrudnieniem na umowę o pracę może być związany z odczuwaniem większej niepewności na rynku pracy, powiązanej z kryzysem gospodarczym. W niepewnej sytuacji rynkowej praca „na etat” może być swego rodzaju symbolem bezpieczeństwa.

Spora grupa badanych **pragnie kontynuować naukę po studiach**. Świadczą o tym wskazania dotyczące planów kontynuowania nauki w kraju (25% wskazań) oraz za granicą (18%). Należy podkreślić, że plany kontynuowania nauki po studiach były wyrażone zarówno przez studentów studiów licencjackich jak i magisterskich. Ze względu na zmianę tej kategorii zapytania w tegorocznym kwestionariuszu, w porównaniu do poprzedniej edycji badania, nie ma bezpośredniej możliwości porównania wyników obu badań. **Prawie co piąty badany student wskazał, że po ukończeniu studiów myśli o tym, iż założy własną firmę (19%).** Do tej grupy istotnie częściej należą reprezentanci szkół: Uniwersytetu Gdańskiego, Wyższej Szkoły Administracji i Biznesu w Gdyni oraz Akademii Morskiej w Gdyni. Okazuje się, że częściej deklarują otwarcie własnej firmy osoby studiujące kierunki ścisłe (najczęściej następujące grupy kierunków: zarządzanie i marketing, ochrona środowiska, mechanika i budowa maszyn, informatyka oraz sport), rzadziej humanistyczne (jedynie politologia). Okazuje się, że częściej zamierzają prowadzić własną firmę studenci, którzy w programie studiów mieli zajęcia mające na celu

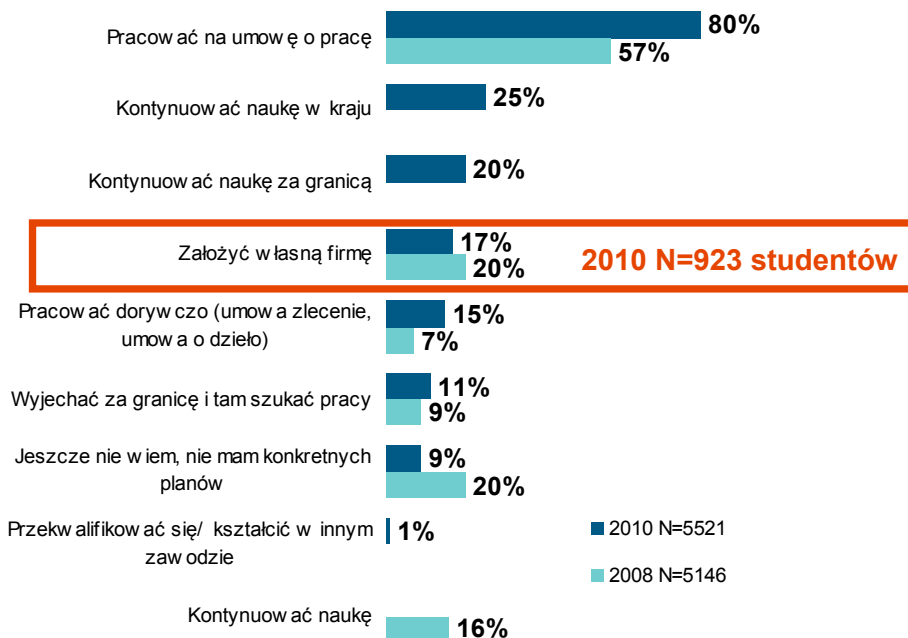
rozwijanie przedsiębiorczości (19%). Co ciekawe, istotnie częściej planują prowadzić własną firmę badani, którzy są już obecnie zatrudnieni (19%), najczęściej na umowę o pracę (25%). Ponadto, własną firmę istotnie statystycznie planują otworzyć osoby, w których rodzinie już ktoś prowadzi własną działalność gospodarczą (24%) oraz ci, którzy studiuje na więcej niż jednym kierunku studiów (22%). Największa część studentów (18%), która deklaruje otwarcie własnego biznesu twierdzi, że po ukończeniu studiów będzie mieszkała w miejscu, w którym studiowała.

Po ukończeniu studiów część badanych myśli o tym by pracować dorywczo (umowa o dzieło, umowa zlecenie) – stwierdzenie to uzyskało 15% wskazań i było częściej wybierane niż w poprzedniej edycji badania (9% wskazań w 2008 roku). Nieznacznie częściej studenci wskazywali, że chcą wyjechać za granicę – 11% wszystkich wskazań. Są to istotnie statystycznie częściej studenci, którzy nie odbyli podczas studiów praktyk zawodowych oraz nie mieli w trakcie studiów zajęć z przedsiębiorczości.

Należy podkreślić, że badani znacznie rzadziej wskazywali, że nie mają żadnych konkretnych planów zawodowych na przyszłość. Odpowiedź tę wskazało jedynie 9% badanych, podczas, gdy w poprzedniej edycji znaczna część badanych studentów w trakcie badania nie potrafiła sprecyzować jeszcze swoich planów zawodowych (20%).

Wykres 15. Plany zawodowe po ukończeniu obecnych studiów.*

Pytanie 7 Jakie ma Pan/i plany zawodowe na przyszłość, zaraz po ukończeniu studiów?

* możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi, stąd ogółem powyżej 100%.

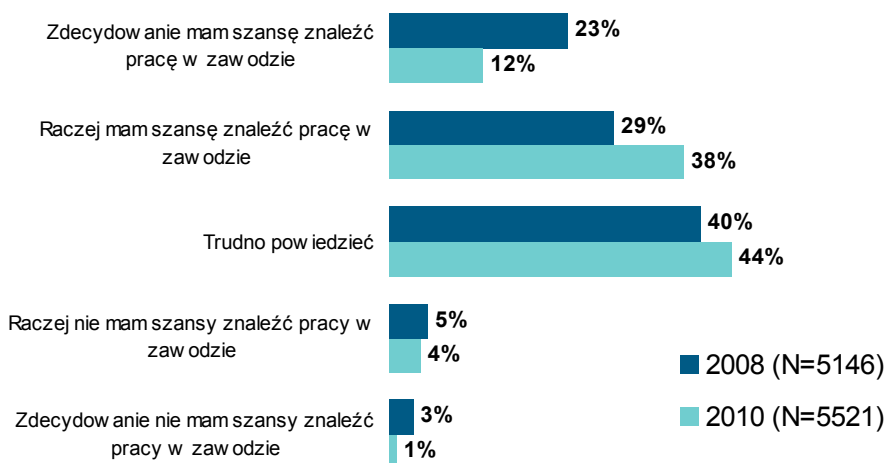
Badani studenci, którzy istotnie statystycznie częściej twierdzą, że chcą założyć własną firmę:

- w programie studiów mieli **zajęcia mające na celu rozwijanie przedsiębiorczości** (20%),
- posiadają w **rodzinie osoby prowadzące własną firmę** (24%),
- studiują na więcej niż jednym kierunku (23%),
- są obecnie **zatrudnieni** (20%), najczęściej **na umowę o pracę** (25%) lub prowadzą już własną firmę (70%),
- pochodzą z Uniwersytetu Gdańskiego, Wyższej Szkoły Administracji i Biznesu w Gdyni oraz Akademii Morskiej,
- pochodzą z **kierunków humanistycznych**, najczęściej: pedagogika, prawo, administracja. Z kierunków ścisłych: budownictwo, elektronika i telekomunikacja, informatyka, architektura i urbanistyka.

W ramach badania zapytano także wszystkich studentów jak oceniają swoje szanse na znalezienie pracy w wyuczonym zawodzie. **Ponad połowa studentów twierdzi, że ma szanse na znalezienie pracy w zawodzie (51%). Oznacza to, że studenci dość optymistycznie patrzą w swoją przyszłość.** Jednakże, należy zauważyć, iż studenci z mniejszą pewnością niż w czasie pierwszej edycji badania stwierdzają, że znajdą pracę w zawodzie. Świadczy o tym większa ilość odpowiedzi „raczej mam szansę znaleźć pracę w zawodzie” (wzrost z 29% w 2008 roku do 39% w 2010 roku) i mniejsza liczba odpowiedzi „zdecydowanie mam szansę znaleźć pracę w zawodzie” (spadek z 23% w 2008 roku do 12% w roku 2010). Podobnie jak w poprzednim badaniu znaczna część respondentów (44%) nie potrafiła jednoznacznie wskazać żadnej odpowiedzi, co może świadczyć o braku pewności co do swoich kwalifikacji. 5% badanych uważa, że nie znajdzie pracy w zawodzie. Szczegółowe zestawienie oceny ze zmiennymi demograficznymi znajduje się poniżej wykresu 16.

Wykres 16. Postrzeganie własnych szans na znalezienie pracy w wyuczonym zawodzie.

Pytanie 8 Jak ocenia Pan/i swoje szanse na zatrudnienie w wyuczonym zawodzie po ukończeniu studiów?

Istotnie częściej twierdzą, że zdecydowanie mają szanse na znalezienie pracy w zawodzie studenci*:

- nie pochodzący z miasta, w którym studiują (57%),
- **w których rodzinie ktoś prowadzi firmę** (56%),
- którzy w trakcie studiów odbywali **praktykę zawodową** (54%),
- którzy są gdzieś **zatrudnieni** (60%), najczęściej **na umowę o pracę** (73%),
- w programie studiów **mieli zajęcia z przedsiębiorczości** (57%),
- studiują **kierunki ścisłe** (55%),
- **najczęściej studiują:** informatykę, mechanikę i budowę maszyn, finanse i rachunkowość, architekturę i urbanistykę, budownictwo, nawigację, energetykę, inżynierię środowiska, zarządzanie i marketing, farmację, kierunek lekarski, pielęgniarstwo, ratownictwo medyczne (wskazania powyżej 70%).

* zsumowane odpowiedzi „raczej mam szansę znaleźć pracę w zawodzie” oraz „zdecydowanie mam szansę znaleźć pracę w zawodzie”

W tegorocznym badaniu zadano respondentom nowe pytanie dotyczące najważniejszych dla nich aspektów pracy zawodowej. Na pierwszym miejscu wśród wskazanych odpowiedzi znajdują się wysokie zarobki (66% wskazań), zaraz za nimi z 61% wskazań satysfakcja zawodowa, podczas gdy trzecią pozycję z 45% wskazań zajmują dogodne warunki pracy. Kolejne trzy aspekty: stabilizacja zawodowa, możliwości awansu oraz zgodność z posiadanymi kwalifikacjami, które uzyskały po około 30% wskazań. Można więc stwierdzić, iż to czego oczekują badani absolwenci od swojej przyszłej pracy to przede wszystkim pieniądze i satysfakcja z wykonywanego zajęcia.

Wykres 17. Najważniejsze aspekty pracy zawodowej N=5521*
Pytanie 9. Co jest dla Pana/i najważniejsze w pracy zawodowej?

* możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi, stąd ogółem powyżej 100%.

Analizując plany związane z miejscem zamieszkania zaraz po ukończeniu studiów w stosunku do poprzedniego badania obserwujemy spadek zainteresowania studentów pozostaniem w miejscu studiowania. W 2008 roku ponad połowa badanych zamierzała pozostać w miejscu studiowania, w 2010 – 41%. Niemniej jednak nadal studenci, którzy chcą pozostać w miejscu studiowania stanowią największą grupę badanych. **Pozostać w miejscu studiowania (41% badanych)** planują częściej studenci, którzy: studiują w mieście z którego pochodzą (43%), odbywają w firmach praktyki zawodowe (48%) oraz są gdzieś zatrudnieni (46%), mężczyźni (47%) oraz absolwenci po kierunkach humanistycznych (42%).

Co trzeci respondent nie ma sprecyzowanych planów co do miejsca swojego zamieszkania po studiach. W porównaniu do odpowiedzi studentów z 2008 roku, kiedy planów nie miało 16% badanych zauważamy dużo większe niezdecydowanie studentów w tej kwestii.

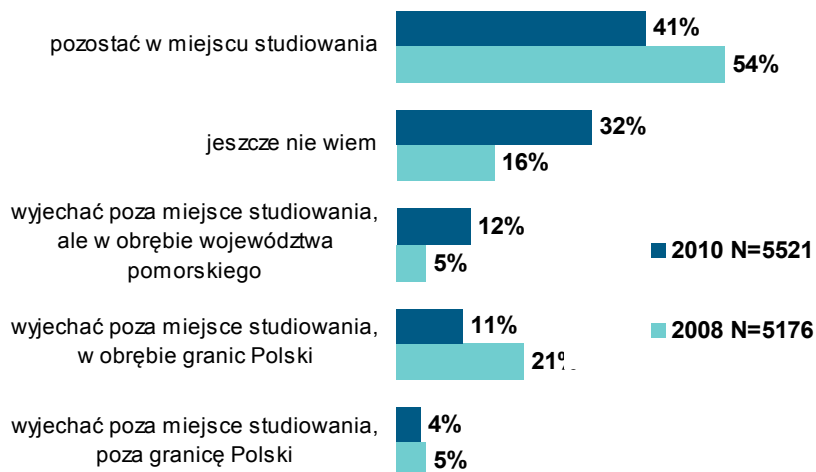
11% badanych planuje wyjechać po studiach poza granicę Trójmiasta, ale pozostając w obrębie województwa (istotnie częściej są to kobiety, nie pochodzące z miasta w który studiują, nie odbywające praktyk zawodowych, na studiach licencjackich, częściej ścisłych, mające w rodzinie osobę prowadzącą firmę oraz studiujące więcej niż jeden kierunek studiów dziennych). Sumując te wyniki z osobami planującymi pozostanie na miejscu – możemy stwierdzić, że **nieco ponad połowa tegorocznych absolwentów ma zamiar pozostać na terenie województwa pomorskiego (51%).**

11% respondentów zadeklarowało, że chce wyjechać z miejsca studiowania poza granice województwa pomorskiego, ale pozostać w obrębie granic Polski. Statystycznie istotnie częściej są to kobiety, nie pochodzący z miasta, w którym studiują oraz studiujący na kierunkach ścisłych. W porównaniu do pierwszej edycji badania zauważamy, że mniej respondentów wybrało tę odpowiedź jako charakteryzującą ich plany związane z miejscem zamieszkania po studiach.

4% badanych deklaruje po ukończeniu studiów przeprowadzkę poza granicę Polski (wynik podobny jak w poprzednim badaniu – 5% w 2008 roku). Były to istotnie statystycznie częściej osoby, które nie pochodzą z miejscowości, w której studiują.

Wykres 18. Plany związane z miejscem zamieszkania, po ukończeniu obecnych studiów.

M4 Jakże ma Pan/i plany związane z miejscem zamieszkania, po ukończeniu obecnych studiów,

Istotnie częściej twierdzą, że pozostaną w miejscu studiowania studenci:

- Którzy studiują w mieście z którego pochodzą (43%),
- odbywają w firmach praktyki zawodowe (48%),
- są gdzieś zatrudnieni (46%),
- mężczyźni (47%),
- po kierunkach humanistycznych (42%).

Istotnie częściej twierdzą, że wyjadą poza miejsce studiowania, ale w obrębie województwa pomorskiego studenci:

- kobiety (14%),
- nie pochodzący z miejscowości w której studiują (17%),
- nie odbywający praktyk zawodowych (12%),
- studiujący na studiach licencjackich (15%),
- częściej studiujący na kierunkach ścisłych (20%),
- mający w rodzinie osobę prowadzącą firmę (16%),
- studiujący więcej niż jeden kierunek studiów stacjonarnych (16%).

Istotnie częściej twierdzą, że wyjadą poza miejsce studiowania, w obrębie granic Polski:

- kobiety (13%),
- nie pochodzący z miejscowości, w którym studiują (13%),
- studiujący na kierunkach ścisłych (18%).

Istotnie częściej twierdzą, że wyjadą poza miejsce studiowania poza granicę Polski:

- Kobiety (5%)
- nie pochodzący z miejscowości, w którym studiują (5%)

Tabela 8. Plany związane z miejscem zamieszkania, po ukończeniu obecnych studiów, a wielkość miasta pochodzenia.

M4 Jakże ma Pan/i plany związane z miejscem zamieszkania, po ukończeniu obecnych studiów.

	2008	2010					
	Ogółem N=5146	Ogółem N=5521	Wielkość miejscowości pochodzenia				
			Wieś N=122	miasto do 20 000 N=175	miasto do 50000 N=514	miasto do 200 000 N=1533	miasto powyżej 200 000 N=3148
pozostać w miejscu studiowania	54%	41%	43%	34%	33%	21%	52%
jeszcze nie wiem	16%	32%	22%	37%	33%	37%	30%
wyjechać poza miejsce studiowania, ale w obrębie województwa pomorskiego	5%	12%	18%	13%	18%	17%	8%
wyjechać poza miejsce studiowania, w obrębie granic Polski	21%	11%	14%	13%	12%	18%	7%
wyjechać poza miejsce studiowania, poza granicę Polski	4%	4%	2%	2%	3%	6%	3%

4. Plany związane z założeniem własnej firmy

W poprzedniej części raportu wykazano, że **17% badanych studentów wskazało, że myśli nad założeniem własnej firmy**. Wszystkim studentom, którzy wskazali, że myślą o rozpoczęciu własnej działalności gospodarczej w dalszej części kwestionariusza zadano bardziej szczegółowe pytanie dotyczące planów

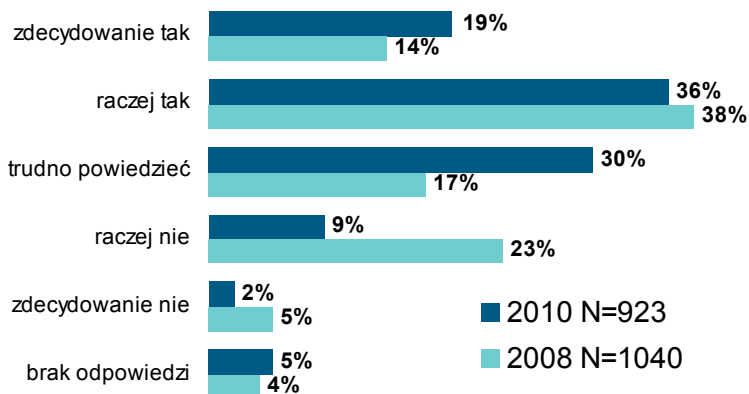
otworzenia własnej firmy. W związku z tym na poniższe pytania odpowiadało **923 studentów**, którzy myślą o własnym biznesie.

Po pierwsze zapytano respondentów, o to czy mają już konkretny pomysł na otwarcie własnej firmy. Nieco ponad połowa respondentów odpowiadających na to pytanie (55%) ma już sprecyzowany pomysł na firmę. Podobnej odpowiedzi w poprzednim badaniu udzieliło 52% badanych deklarujących, że myślą o założeniu własnej działalności gospodarczej. Jednakże, niemal co trzeci badany nie umiał udzielić odpowiedzi na pytanie o pomysł na firmę. Jest to więcej tego typu odpowiedzi niż w poprzedniej edycji badania. Na podobnym poziomie poniżej 11% kształtują się w obu edycjach badania odpowiedzi badanych, iż nie mają jeszcze pomysłu na własną firmę.

Analizując zebrane dane nasuwa się wniosek, że część studentów, która deklaruje założenie własnej firmy nie jest jeszcze pewna swojej decyzji oraz są to raczej deklaracje, niż ostateczne, przemyślane decyzje. Ponad połowa badanych przyznaje, że ma pomysł na własny biznes, z czego tylko 19% twierdzi, że zdecydowanie ma już pomysł na firmę. Jednak należy zaznaczyć, że znaczna część badanych aż 30% respondentów nie potrafiła odpowiedzieć na to pytanie.

Wykres 19. Pomysł na otwarcie własnej firmy.

Pytanie 10 Czy ma Pan/i już pomysł na otwarcie własnej firmy?

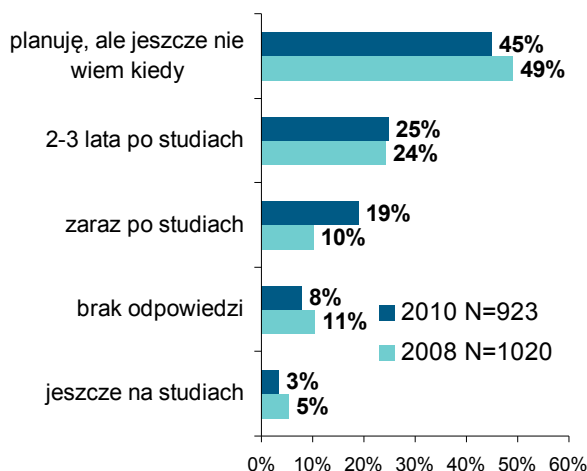

Prawie połowa z tych osób (45%) nie potrafi jeszcze sprecyzować, kiedy dokładnie założy własną firmę (dla porównania w 2008 roku 49%). Może to świadczyć o tym, że część z tych osób podąży inną ścieżką kariery zawodowej.

19% badanych, którzy deklarują chęć prowadzenie własnej firmy oświadcza, iż zajmie się tym zaraz po ukończeniu obecnych studiów. Jest to wzrost o 10% w porównaniu do poprzedniego pomiaru. Natomiast **co czwarta osoba** mająca takie plany deklaruje, że założy firmę w przeciągu **2-3 lat** po ukończeniu studiów. 8% badanych nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie. Sporadycznie pojawiały się odpowiedzi, iż planowane jest rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej jeszcze na studiach.

Podsumowując odpowiedzi na pytanie o planowany czas rozpoczęcia działalności gospodarczej należy stwierdzić, że studenci odpowiadający na to pytanie raczej mają mało sprecyzowane plany w kwestii założenia własnej firmy.

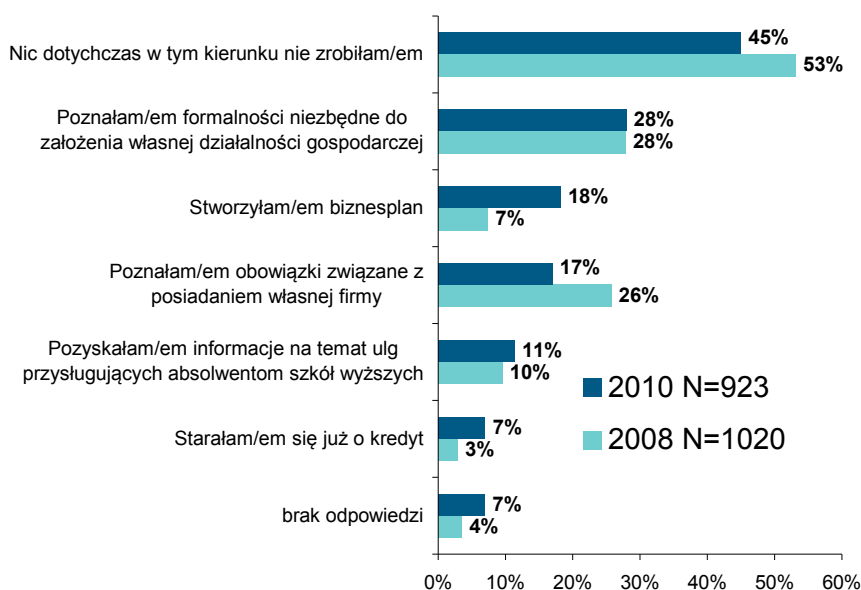
Wykres 19. Planowany termin założenia własnej firmy.
Pytanie 16 Kiedy planuje Pan/i założenie firmy?

Jeśli chodzi o podjęcie konkretnych działań związanych z założeniem własnej firmy 45% badanych wskazało, że jeszcze nie podjęło żadnych działań w kierunku przygotowania do jej założenia. Jest to nieco mniej niż w zeszłym badaniu, kiedy odpowiedziała w ten sposób nieco ponad połowa studentów planujących założenie własnej firmy.

Podobnie jak w poprzedniej edycji badania 28% studentów wskazało, że zapoznało się z formalnościami niezbędnymi do założenia własnej firmy. Więcej niż w 2008 roku, a mianowicie 18% badanych odpowiedziało, że stworzyło biznesplan, prawie taki sam odsetek badanych wskazało, że poznali obowiązki związane z posiadaniem własnej firmy (jednakże tu mamy do czynienia ze spadkiem wskazań w stosunku do poprzedniego pomiaru). Co dziesiąta osoba wskazała, że interesowała się ulgami, jakie przysługują absolwentom szkół wyższych. 10% wskazań dotyczyło starań o kredyt. Szczegółowy rozkład wyników z porównaniem do poprzedniego badania prezentuje wykres na następnej stronie.

Wykres 20. Przygotowanie do założenia działalności gospodarczej.*
Pytanie 17 Jakie kroki Pan/i poczynił/a, aby przygotować się do założenia działalności gospodarczej.

* możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi, stąd ogółem powyżej 100%.

Badani, którzy twierdzą, że mają pomysł na własną firmę oświadczają, że będą najczęściej działać w następujących branżach: informatyka - produkcja sprzętu, programowanie, tworzenie stron internetowych – (12%), działalność

w sferze służby zdrowia, opieki zdrowotnej i społecznej (10%); handel hurtowy i detaliczny (9%); działalność w sferze edukacyjnej (9%); budownictwo i remonty budowlane (7%); działalność na rynku nieruchomości (7%). Na przeciwnym krańcu znalazły się następujące branże: przetwórstwo przemysłowe i produkcja, kontrola jakości, usługi i produkcja w zakresie urządzeń i maszyn mechanicznych, działalność weterynaryjna i opieka nad zwierzętami, usługi poligraficzne i wydawnictwo publikacji, usługi w zakresie utrzymania i zagospodarowania terenów oraz geodezja i kartografia. Szczegółowe zestawienie danych prezentuje poniższa tabela.

Tabela 9. Branża, w jakiej ma funkcjonować firma, N=505*
Pytanie 11 W jakiej branży planuje Pan/i założyć własną firmę?

Branża	%
Informatyka – w tym usługi i produkcja sprzętu, programowanie, tworzenie stron internetowych	12%
Działalność w sferze służby zdrowia, opieki zdrowotnej i społecznej	10%
Handel hurtowy i detaliczny (w tym internetowy)	9%
Działalność w sferze edukacyjnej (poza nauczaniem języków) – w tym szkolenia, nauczanie przedszkolne	9%
Budownictwo i remonty budowlane	7%
Działalność na rynku nieruchomości (m.in. pośrednictwo, zarządzanie, administrowanie)	7%
Tłumaczenia i nauka języków	7%
Gastronomia – w tym produkcja i usługi	6%
Telekomunikacja – w tym produkcja i usługi	6%
Marketing / reklama / badania rynku / public relations	6%
Działalność prawnicza	5%
Architektura i inżynieria (w tym doradztwo techniczne i badania, projektowanie konstrukcji)	4%
Finanse (w tym księgowość), audyt i ubezpieczenia	4%
Badania naukowe i prace rozwojowe	4%
Usługi hotelarskie i turystyczne (w tym działalność organizatorów, pośredników i agentów turystycznych)	4%

Branża	%
Działalność w sferze informacyjnej oraz doradztwo i consulting (w tym informacja w mediach)	4%
Usługi transportowe i magazynowe	3%
Działalność w sferze kultury, sztuki i rozrywki (w tym artystyczna, literacka, fotografika, organizacja imprez)	3%
Działalność w sferze sportu i rekreacji	3%
Logistyka/ dystrybucja/ spedycja	3%
Zarządzanie zasobami ludzkimi, organizacja zatrudnienia itp.	2%
Działalność rolnicza, rybołówstwo i rybactwo (w tym hodowla)	2%
Działalność w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami	2%
Przetwórstwo przemysłowe i produkcja (w tym spożywcze, wyrobów tekstylnych i odzieży, wyr. z drewna, chemicznych i farmaceutycznych, wyr. metalowych, szklanych, elektrycznych)	1%
Kontrola jakości	1%
Usługi i produkcja w zakresie urządzeń i maszyn mechanicznych (w tym pojazdów)	1%
Usługi poligraficzne i wydawnictwo publikacji (w tym wydawnictw dźwiękowych, video itp.)	1%
Usługi w zakresie utrzymania i zagospodarowania terenów	1%
Geodezja i kartografia (w tym cyfrowa)	1%
Leśnictwo i pozyskanie drewna (w tym usługi)	1%

* możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi, stąd ogółem powyżej 100%.

Dla porównania w badaniu z roku 2008 najczęściej wskazywane przez studentów (N=735) były branże: handel (20%), hotelarstwo/ turystyka/ catering (15%), służba zdrowia (12%), sport/ rekreacja (10%), informatyka (8%), budownictwo, geodezja (7%) oraz szkolenia/edukacja (7%).

Prawie 3/4 studentów (723%), którzy odpowiadali na pytanie dotyczące branży w jakiej zamierzają otworzyć firmę oświadczają, że planowana branża będzie zgodna z obecnym kierunkiem studiów, z czego aż 37% twierdzi, że będzie zdecydowanie zgodna. Dla porównania w zeszłej edycji badania 56% respondentów odpowiadających na to pytanie udzieliło odpowiedzi, że branża planowanej działalności jest zgodna z kierunkiem studiów. Natomiast 17% obecnych studentów twierdzi, że będzie funkcjonować w branży, niezwiązanej z profilem obecnych studiów (mniej niż w 2008 roku – gdy 24% badanych odpowiedziało w ten

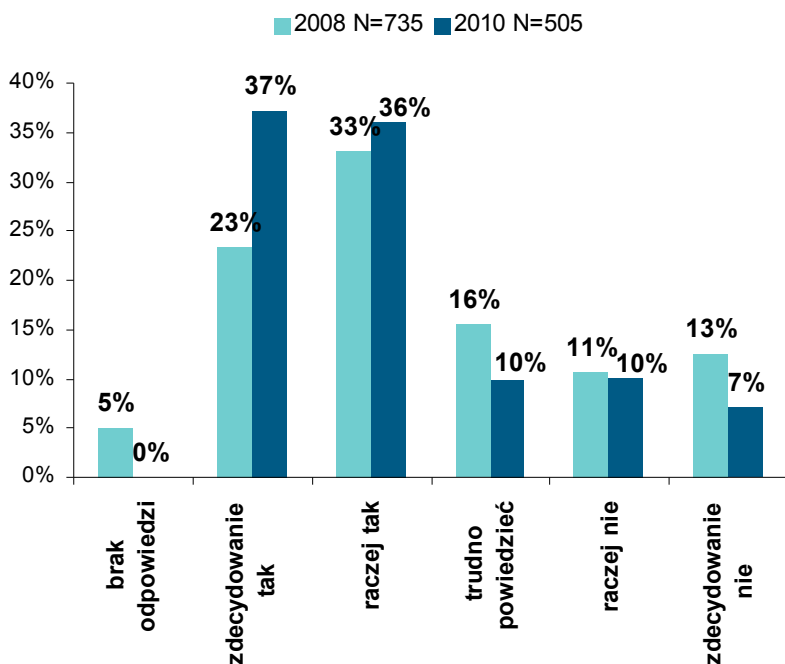
sposób). Na pytanie, dlaczego zamierza działać w innej branży niż w wyuczonym zawodzie studenci odpowiadali przede wszystkim, że: **mają przekonanie o powodzeniu innej branży** (56% wskazań) oraz, że **wyuczony zawód nie daje perspektyw na pracę** (30% wskazań). Szczegółowy rozkład odpowiedzi na pytania o zgodność planowanej branży z kierunkiem studiów znajduje się na następnej stronie.

Wykres 21. Zgodność planowanej branży firmy z obecnym kierunkiem studiów.

Wykres 22. Dlaczego planowana działalność nie jest zgodna z kierunkiem studiów.*

Pytanie 12 Czy planowany rodzaj działalności firmy jest Pana/i zdaniem zgodny z obecnym kierunkiem Pana/i studiów?

Pytanie 13 Dlaczego planowana działalność nie jest zgodna z kierunkiem Pana/i studiów?

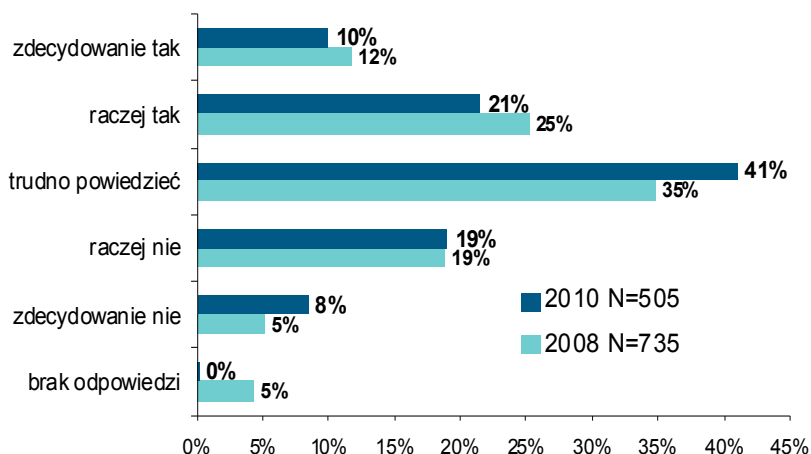

* Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi, stąd ogółem powyżej 100%.

Z badania wynika, że studenci nie wiedzą czy **planowana działalność firmy będzie powiązana także z innowacjami**. Świadczy o tym 41% odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Niemniej jednak warto podkreślić, że 32% studentów, którzy zamierzają otworzyć własną firmę podziela pogląd, że ich działalność będzie powiązana z innowacjami. Porównując wyniki z poprzednią edycją badania należy stwierdzić, że studenci bardziej ostrożnie i niepewnie wypowiadają się w kwestii planowanych innowacji. Najczęściej planowane przez respondentów innowacje to przede wszystkim zastosowanie innowacji technologicznej (41%). Oferowanie innowacyjnych usług oraz innowacje organizacyjne uzyskały odpowiednio po 33% i 31% wskazań. Porównując wyniki do poprzedniego pomiaru warto zauważyć, że badani częściej mówią o innowacjach technologicznych w kontekście planowanych zmian.

Co ciekawe istotnie częściej pod kątem innowacji myślą przede wszystkim respondenci, którzy: mają w rodzinie kogoś prowadzącego własną firmę, mieli praktyki zawodowe podczas studiów, są na obecny moment zatrudnieni (najczęściej na umowę o pracę) lub prowadzą własną działalność. Jedynie 1% badanych planujących innowacje nie wie, jakiego będą typu. Warto zaznaczyć, że w poprzedniej edycji badania nie wiedziało, aż 14% odpowiadających na to pytanie.

Wykres 23. Powiązanie planowanej działalności z innowacjami.
Pytanie 14 Czy planowana działalność firmy wiąże się z innowacjami?

Wykres 24. Rodzaj innowacji.
Pytanie 15 Jaki to będzie rodzaj innowacji?

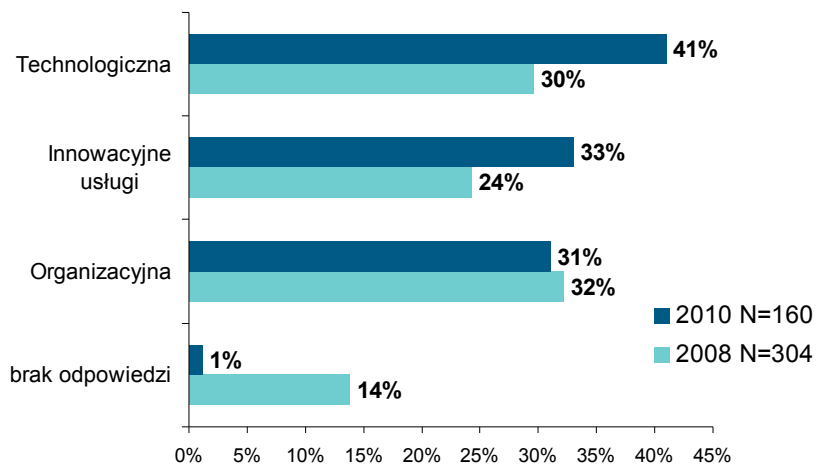

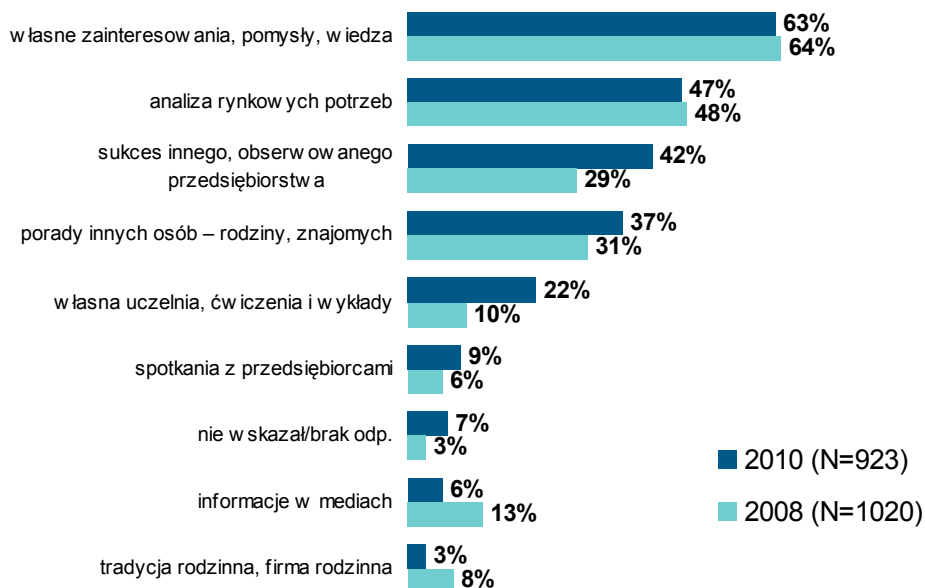
Tabela 11. Powiązanie planowanej działalności z innowacjami.
Pytanie 14 Czy planowana działalność firmy wiąże się z innowacjami?

	2008		2010					
	Ogółem		Ktoś z rodziny prowadzi firmę		Jest zatrudniony		W programie były zajęcia z przed.	
	N=735	N=505	Tak N=200	Nie N=301	Tak N=178	Nie N=321	Tak N=358	Nie N=146
zdecydowanie nie	5%	8%	7%	9%	10%	7%	7%	12%
raczej nie	19%	19%	11%	24%	6%	26%	20%	16%
trudno powiedzieć	35%	41%	35%	46%	39%	43%	40%	44%
raczej tak	25%	21%	28%	17%	27%	18%	20%	24%
zdecydowanie tak	12%	10%	19%	4%	19%	5%	13%	5%

Jeśli chodzi o źródła inspiracji do założenia własnej działalności gospodarczej studenci wskazują, że inspirują się przede wszystkim własnymi zainteresowaniami, pomysłami, wiedzą (63% wskazań). Ponadto, blisko połowa z nich twierdzi, że analizuje zapotrzebowanie na rynku pracy (47% wskazań). Stwierdzenie „sukces innego obserwowanego przedsiębiorstwa jako źródło inspiracji” uzyskało 42% wskazań. Źródłem inspiracji są także bliscy i znajomi. Co ciekawe szkoła, uczestnictwo w ćwiczeniach, wykładach z rozwijania przedsiębiorczości została wskazana przez prawie co czwartego respondenta. Niewielka część studentów przyznaje, że pomysłu do założenia firmy dostarczyły im spotkania z przedsiębiorcami, informacje z mediów czy też tradycja rodzinna. Porównując wyniki obecnego badania z poprzednią edycją należy stwierdzić, że odpowiedzi rozkładają się podobnie, z tym, że badani częściej wskazywali na sukces innego przedsiębiorstwa oraz wykłady i ćwiczenia na uczelni jako źródła inspiracji do założenia własnej działalności gospodarczej. Szczegółowy rozkład danych dla obu edycji badania zawiera wykres zamieszczony poniżej.

Wykres 25. Inspiracje do założenia własnej firmy, w przeszłości i w przyszłości.*

Pytanie 18 Skąd czerpał/a lub zamierza Pan/i czerpać pomysły na własną firmę?

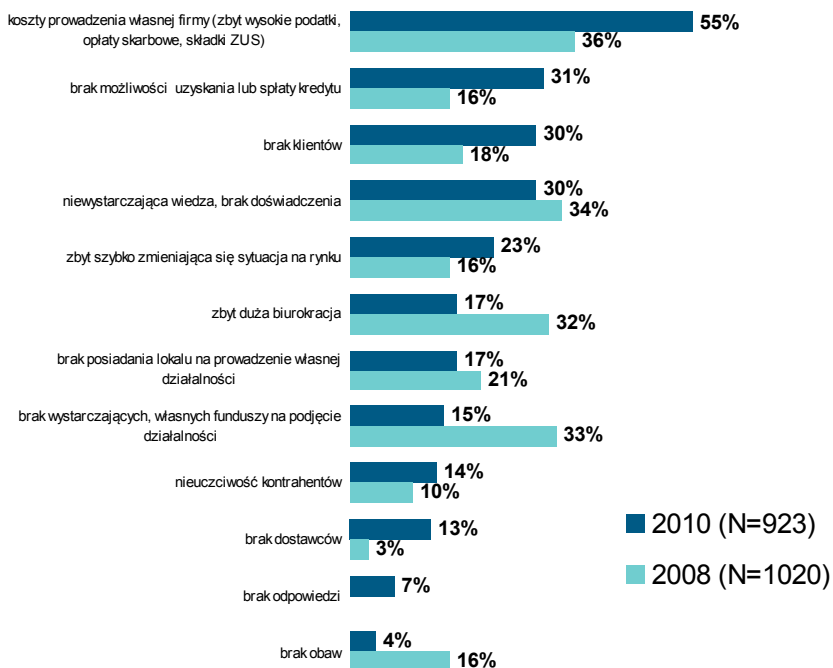
* możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi, stąd ogółem powyżej 100%.

Studenci, którzy deklarują założenie firmy w przyszłości zostali poproszeni o wskazanie obaw, jakie ich zdaniem wiążą się z otwarciem własnego interesu. Najczęściej dotyczą one kwestii finansowych: kosztów związanych z prowadzeniem firmy (55%) a także braku możliwości spłaty kredytu (30%). Ponadto, znaczna część respondentów (30%) przyznaje, że nie posiada odpowiedniej wiedzy i wykształcenia. W następnej kolejności znalazły się: brak klientów (29%), zbyt szybko zmieniająca się sytuacja na rynku (23%), biurokracja (17%), brak posiadania lokalu (17%). Najmniej wskazań padło na następujące odpowiedzi: nieuczciwość kontrahentów (15%), brak dostawców (14%), brak wystarczających własnych funduszy na podjęcie działalności (14%). W porównaniu do poprzedniego pomiaru należy zwrócić uwagę, że respondenci mniej obawiają się biurokracji i braku funduszy własnych, natomiast znacznie bardziej kosztów prowadzenia własnej działalności.

Należy zaznaczyć, że odpowiedź „brak obaw” (4%) wskazało znacznie mniej respondentów niż w poprzednim pomiarze (16%).

Wykres 26. Obawy związane z zakładaniem firmy.*

Pytanie 19. Jakie ma Pan/i obawy związane z zakładaniem firmy?

* możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi, stąd ogółem powyżej 100%.

Tabela 12. Obawy związane z zakładaniem firmy.**Pytanie 19. Jakież ma Pan/i obawy związane z zakładaniem firmy?*

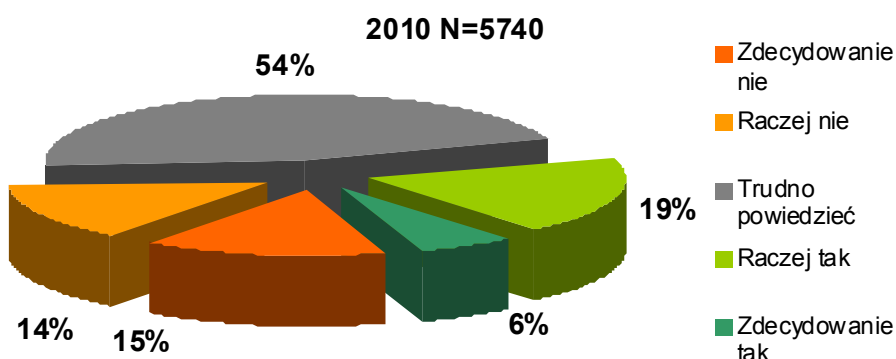
	2008		2010					
	Ogółem		Ktoś z rodziny prowadzi firmę		Jest zatrudniony		Kierunek studiów.	
	N=1020	N=923	Tak N=332	Nie N=587	Tak N=307	Nie N=607	ściśle N=159	humanistyczny N=764
koszty prowadzenia własnej firmy (zbyt wysokie podatki, opłaty skarbowe, składki ZUS)	36%	55%	55%	56%	58%	55%	63%	54%
brak możliwości uzyskania lub spłaty kredytu	16%	31%	27%	33%	25%	34%	30%	31%
brak klientów	18%	30%	30%	29%	28%	31%	31%	29%
niewystarczająca wiedza, brak doświadczenia	34%	30%	29%	30%	29%	30%	30%	30%
zbyt szybko zmieniająca się sytuacja na rynku	16%	23%	28%	21%	24%	23%	26%	23%
zbyt duża biurokracja	32%	17%	18%	17%	15%	19%	25%	16%
brak posiadania lokalu na prowadzenie własnej działalności	21%	17%	11%	20%	14%	18%	13%	17%
brak wystarczających, własnych funduszy na podjęcie działalności	33%	15%	14%	15%	14%	15%	17%	14%
nieuczciwość kontrahentów	10%	14%	18%	11%	13%	14%	14%	14%
brak dostawców	3%	13%	14%	8%	11%	15%	10%	14%

* możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi, stąd ogółem powyżej 100%.

W tegorocznej edycji badania poruszono nową kwestię, a mianowicie znajomość instytucji wspierających przedsiębiorczość w regionie pomorskim. Po pierwsze wszystkich studentów zapytano czy znają instytucje wspierające przedsiębiorczość. $\frac{1}{4}$ badanych zna instytucje wspierające przedsiębiorczość w województwie pomorskim. Ponad połowa badanych nie potrafiła udzielić odpowiedzi na to pytanie. 29% odpowiedziało, że nie zna takich instytucji. Analizując wyniki należy stwierdzić, że studentów ostatnich lat studiów cechuje raczej niska znajomość instytucji wspierających przedsiębiorczość w województwie pomorskim.

Wykres 27 Znajomość instytucji wspierających przedsiębiorczość w regionie pomorskim.

Pytanie 20 Czy zna Pan/i instytucje wspierające przedsiębiorczość w regionie pomorskim

Istotnie częściej znają instytucje wspierające przedsiębiorczość:*

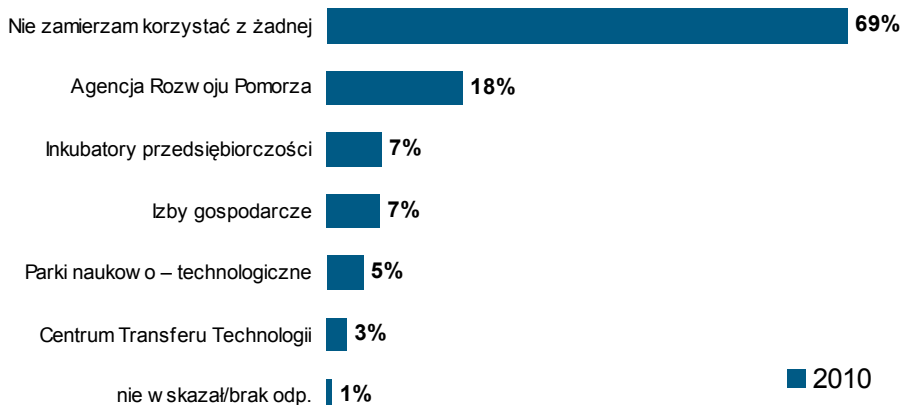
- studenci, którzy mają w rodzinie kogoś, kto prowadzi własną firmę (38%),
- studenci, którzy odbyli w trakcie studiów praktyki zawodowe (27%),
- zatrudnieni gdzieś podczas studiów (40%),
- studium na studiach licencjackich (29%),
- studium w szkołach prywatnych (36%),
- mający przedmiot z przedsiębiorczości w trakcie studiów (31%),
- studium więcej niż jeden kierunek w trybie studiów stacjonarnych (43%).

* możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi, stąd ogółem powyżej 100%.

Ponadto, studentów zapytano o zamiary korzystania z instytucji oferujących wsparcie przedsiębiorczości. Analizując wyniki należy stwierdzić, że większość respondentów (69%) nie ma zamiaru korzystać z usług tychże instytucji. Jeżeli chodzi o osoby, które deklarują, że mają zamiar skorzystać z usług oferowanych przez przedsiębiorstwa wspomagające przedsiębiorczość, to największa liczba respondentów wskazało Agencję Rozwoju Pomorza (18%), następnie po 7% badanych wskazało Izby Gospodarcze oraz Inkubatory przedsiębiorczości. Niewielka liczba badanych podała pozostałe instytucje. Można wysunąć wniosek, że wskazywana najczęściej Agencja Pomorza jest jednocześnie najlepiej znaną badanym instytucją stąd, tak duża rozbieżność między wskazaniami na tę instytucję w porównaniu do innych. Ponadto, należy stwierdzić, że badani, którzy istotnie statystycznie częściej wskazywali, że będą korzystać z pomocy instytucji wspierających przedsiębiorczość to studenci, którzy: mają w rodzinie kogoś, kto prowadzi własną firmę, odbyli w trakcie studiów praktyki zawodowe, zatrudnieni gdzieś podczas studiów, uczący się w szkołach publicznych, na kierunkach humanistycznych.

Wykres 28. Korzystanie z instytucji wspierających przedsiębiorczość w regionie pomorskim w przyszłości.

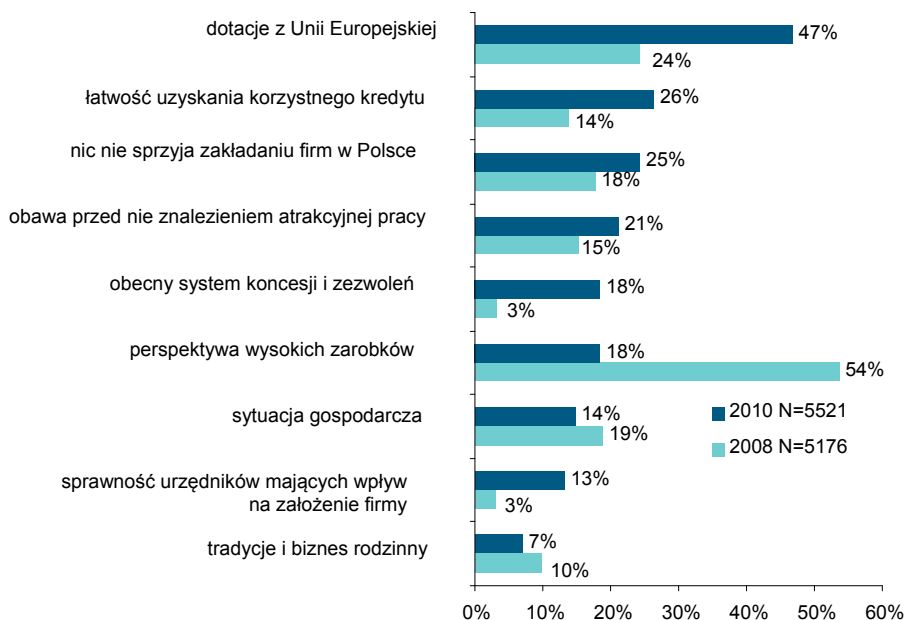
Pytanie 21 Czy zamierza Pan/i korzystać w przyszłości z usług oferowanych przez instytucje wsparcia przedsiębiorczości, jeśli tak to z których instytucji?

Podobnie jak w poprzedniej edycji badania poproszono także wszystkich studentów, także i tych, którzy nie planują założenia własnej firmy, o wskazanie ich zdaniem czynników sprzyjających zakładaniu firm w Polsce. Z badania wynika, że posiadanie firmy jest przede wszystkim postrzegane przez pryzmat dotacji z Unii Europejskiej (47% wskazań). Wzrost o ponad 20 pkt proc. dla tego wskazania świadczy o tym, że rośnie świadomość możliwości jakie niesie ze sobą integracja Polski ze strukturami Unii Europejskiej. Studenci są coraz bardziej świadomi, że dotacje z UE mogą pomóc w założeniu i prowadzeniu własnej działalności gospodarczej. Badani wskazywali również na łatwość uzyskania korzystnego kredytu (26% wskazań) oraz obawy przed znalezieniem atrakcyjnej pacy (21%) jako czynniki sprzyjające zakładaniu firmy w Polsce.

W poprzednim badaniu ponad połowa badanych jest przekonana, że prowadzenie własnej firmy gwarantuje osiągnięcie wysokich zarobków. Natomiast w tegorocznym badaniu wskazania na tę odpowiedź spadły do 18%. Zdaniem badanych studentów własna firma nie jest już gwarantem powodzenia finansowego. Może to świadczyć o większej niepewności oraz mniejszej wiary w powodzenie działalność własnej firmy na rynku. **Część badanych (25% wskazań) twierdzi, że w Polsce nic nie sprzyja zakładaniu własnej firmy.** Pozostałe odpowiedzi uzyskały po kilkanaście procent wskazań: obecny system koncesji i zezwoleń (18%), sytuacja gospodarcza w Polsce (15%) oraz sprawność urzędników mających wpływ na założenie firmy (13%). Najmniej wskazań uzyskała odpowiedź, że sprzyjającą okolicznością do zakładania biznesu w Polsce jest tradycja i biznes rodzinny (jedynie 7% wskazań). Wykres na następnej stronie prezentuje szczegółowo dane dla obu edycji badań.

Wykres 29. Czynniki sprzyjające założeniu firmy w Polsce.*
Pytanie 26 Co obecnie Pana/i zdaniem sprzyja zakładaniu firm w Polsce?

* możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi, stąd ogółem powyżej 100%.

W tegorocznej edycji badania zadano studentom otwarte pytanie dotyczące tego, co ich zdaniem powinno się zmienić, aby młodym ludziom łatwiej było zakładać własną działalność gospodarczą. Wypowiedzi badanych zebrano w szersze kategorie. Analizując wyniki należy stwierdzić, że zdaniem badanych najważniejsze czynniki, które mogłyby rozwinąć wśród młodych ludzi przedsiębiorczość to przede wszystkim: **ograniczenie biurokracji, niezbędnych formalności przy zakładaniu firmy (15%), większe/ bardziej dostępne dotacje/dofinansowania od państwa oraz z UE (13%), zmniejszenie obciążeń dla przedsiębiorców - kosztów prowadzenia działalności, podatków (9%), preferencyjne warunki kredytowania - łatwiejszy dostęp do kredytów, mniejsze oprocentowanie (9%).**

Ponadto, badani wskazywali również na: przepisy prawne, prawo -uproszenie formalności/ procedur przy zakładaniu firmy (5%), pomoc ze strony państwa - zachęcanie, pomoc w otwieraniu i prowadzeniu firmy (4%), poprawa sytuacji gospodarczej kraju (4%), edukacja młodych ludzi, doradztwo, informowanie (4%).

Spora część badanych nie potrafiła odpowiedzieć (16%) lub nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie (11%).

Tabela 13. Zmiany, które ułatwią młodym ludziom zakładanie własnej firmy.
N=5521

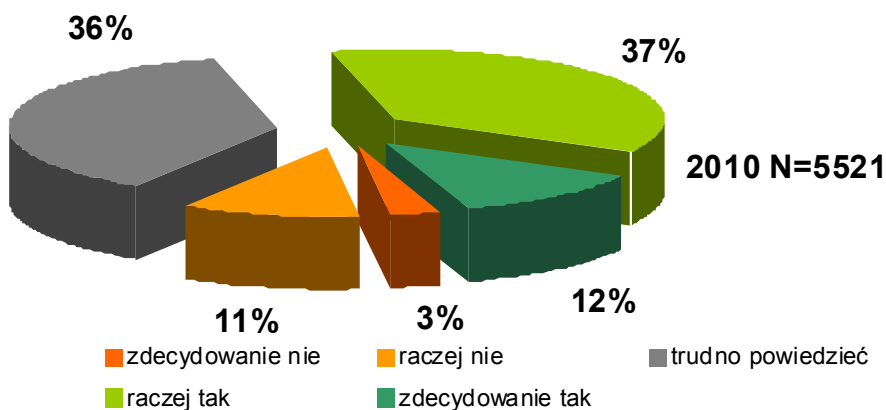
Pytanie 27. Co Pana/i zdaniem powinno się zmienić, aby młodym ludziom było łatwiej zakładać własną działalność gospodarczą?

Co ułatwi zakładanie własnej firmy?	%
trudno powiedzieć, nie mam zdania, nie wiem	16%
ograniczenie biurokracji, niezbędnych formalności przy zakładaniu firmy	15%
większe/ bardziej dostępne dotacje/dofinansowania od państwa oraz z ue	13%
Zmniejszenie obciążeń dla przedsiębiorców (koszty prowadzenia działalności, podatki)	9%
preferencyjne warunki kredytowania (łatwiejszy dostęp do kredytów, mniejsze oprocentowanie)	9%
przepisy prawne, prawo (uproszenie formalności/ procedur przy zakładaniu firmy)	5%
niesklasyfikowane	4%
pomoc ze strony państwa (zachęcanie, pomoc w otwieraniu i prowadzeniu firmy)	4%
edukacja młodych ludzi, doradztwo, informowanie	4%
poprawa sytuacji gospodarczej kraju	4%
działalność urzędów/ pomoc ze strony urzędników	3%
wiedza na temat możliwości założenia firmy	2%
władze, zmiany w polityce i sposobie zarządzania krajem	1%
zmiany w mentalności	0,3%
brak inf	11%

Dodatkowo w tegorocznym badaniu poproszono respondentów o ocenę równości szans kobiet i mężczyzn na założenie własnej działalności gospodarczej. Z odpowiedzi badanych wynika, że prawie połowa z nich jest zdania, że kobiety mają takie same szanse jak mężczyźni na założenie własnej działalności (48%). Jednocześnie spora grupa badanych 37% nie potrafiła udzielić odpowiedzi na to pytanie. 15% badanych odpowiedziało, że kobiety i mężczyźni nie mają równych szans jeśli chodzi o założenie firmy. Wyniki te wskazują, iż równość szans kobiet i mężczyzn na rozwijanie własnego biznesu nie jest dla badanych absolwentów sprawą oczywistą o czym świadczy spora liczba wskazań „trudno powiedzieć.” Co więcej jedynie 12% badanych zdecydowanie zgodziła się ze stwierdzeniem, że istnieje równość szans. Podsumowując wśród badanych absolwentów raczej brak przekonania o równości płci na polu zakładania własnej przedsiębiorczości.

Wykres 30. Ocena równości szans kobiet i mężczyzn na założenie własnej działalności gospodarczej. N=5521

Pytanie 28. Czy Pana/Pani zdaniem kobiety i mężczyźni mają takie same szanse na założenie własnej działalności gospodarczej?

Istotnie częściej uważają, że kobiety mają takie same szanse na założenie działalności gospodarczej jak mężczyźni:*

- mężczyźni (44%),
- studenci, którzy mają w rodzinie kogoś, kto prowadzi własną firmę (54%),
- studenci, którzy odbyli w trakcie studiów praktyki zawodowe (54%),
- zatrudnieni gdzieś podczas studiów (55%), najczęściej na umowę cywilnoprawną,
- studiujący na studiach licencjackich (56%),
- studiujący w szkołach prywatnych (55%),
- studiujący na kierunkach humanistycznych (50%).

* zsumowane odpowiedzi „zdecydowanie tak”

i „zdecydowanie nie”.

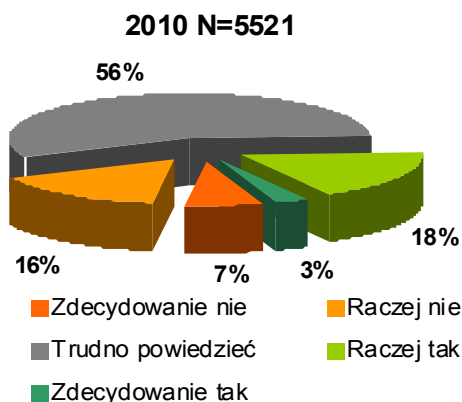
5. Ocena oferty edukacyjnej pod kątem przygotowania do prowadzenia własnej działalności gospodarczej

Badanym tegorocznym absolwentom trudno jest dokonać oceny własnej wiedzy oraz predyspozycji i umiejętności potrzebnych do założenie własnej firmy. Ponad połowa studentów nie potrafi ocenić własnej wiedzy, a co trzeci predyspozycji i umiejętności. 23% studentów kończących pomorskie szkoły wyższe oświadcza, że raczej nie dysponuje odpowiednią wiedzą, niemal tyle samo, że ją posiada (22%, z czego jedynie 3% jest o tym całkowicie przekonanych). Wyniki te świadczą o tym, że studenci są niepewni w ocenie swojej wiedzy, a nawet skłonni częściej oceniać ją w pesymistycznych barwach. Jeszcze bardziej pesymistyczne są oceny badanych odnośnie ich predyspozycji i umiejętności potrzebnych do założenie własnej firmy. Badani częściej twierdzą, że nie posiadają odpowiednich predyspozycji, umiejętności niezwiązanych z wiedzą. 25% studentów podziela pogląd, że mają odpowiednie predyspozycje do założenia firmy z czego 6% wskazało odpowiedź skrajnie negatywną. Porównując oceny własnej wiedzy i posiadanych predyspozycji, umiejętności potrzebnych do założenie własnej firmy obu edycji badania, należy stwierdzić, iż są one na podobnym poziomie.

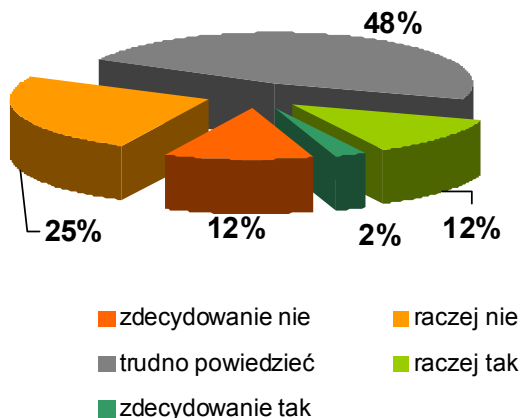
Szczegółowy rozkład demograficzny osób, które bardziej pozytywnie oceniają swoją wiedzę i umiejętności zaprezentowano pod niniejszymi wykresami.

Wykres 31. Posiadanie odpowiedniej WIEDZY do prowadzenia własnej działalności gospodarczej.

Pytanie 22. Czy według własnej samooceny posiada Pan/i obecnie odpowiednią wiedzę do prowadzenia własnej działalności gospodarczej?

2008 N=5176

Istotnie częściej deklarują dysponowanie wiedzą potrzebną do prowadzenia własnej działalności gospodarczej:*

- nie pochodzący z miejsca w którym studiują (27%),
- posiadający osobę z najbliższej rodziny prowadzącą własną firmę (33%),
- osoby, które są gdzieś zatrudnione (27%) lub prowadzą własną firmę (71%),
- studenci studiujący w szkołach prywatnych (27%),
- studenci, którzy w programie studiów mieli zajęcia z przedsiębiorczości (28%),
- osoby, które studiują równolegle więcej niż jeden kierunek na studiach dziennych (29%)

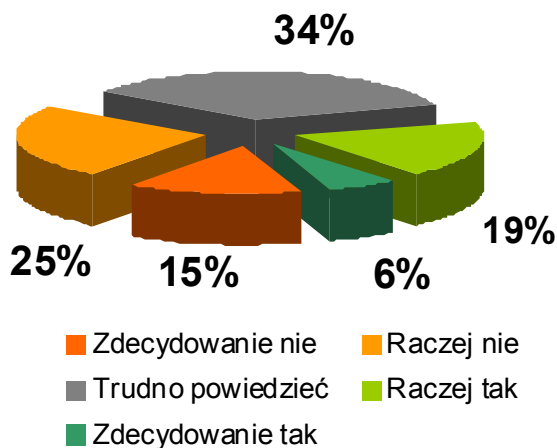
Nie ma istotnego znaczenia, czy respondent studiuje kierunek ścisły, czy humanistyczny

* zsumowane odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „zdecydowanie nie”.

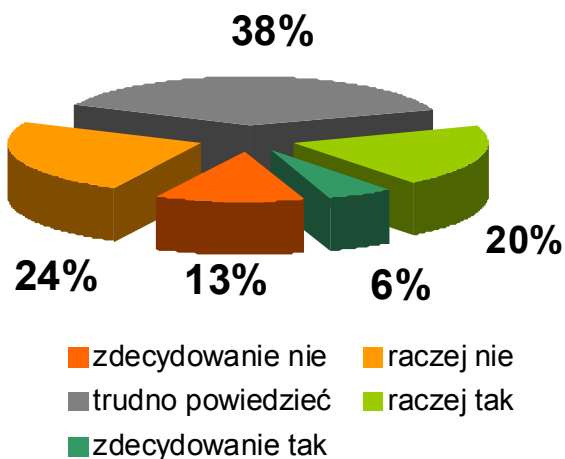
Wykres 32. Posiadanie odpowiednich UMIEJĘTNOŚCI, PREDYSPOZYCJI do prowadzenia własnej działalności gospodarczej,

Pytanie 23. Czy według własnej samooceny posiada Pan/i obecnie niezbędne umiejętności do prowadzenia własnej działalności gospodarczej?

2010 N=5521

2008 N=5176

Istotnie częściej deklarują dysponowanie posiadania odpowiednich predyspozycji do prowadzenia działalności gospodarczej:*

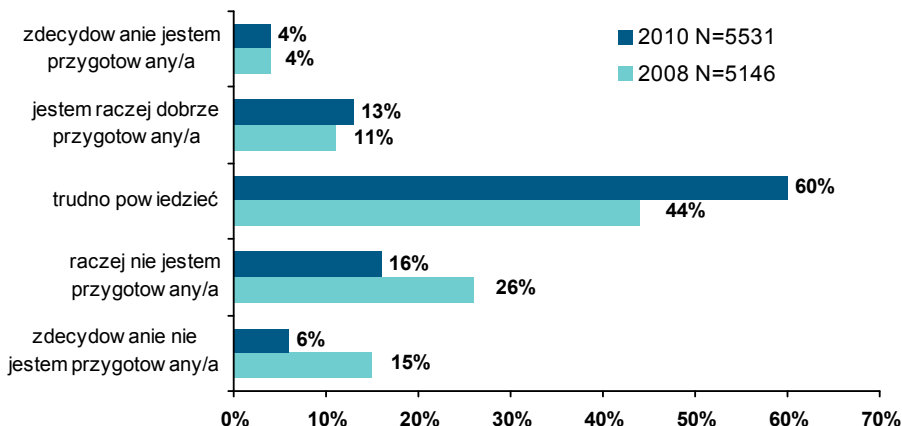
- studenci mający 23 lat i mniej (28%),
- kobiety (28%),
- nie pochodzący z miejsca w którym studiują (33%),
- posiadający osobę z najbliższej rodziny prowadzącą własną firmę (39%),
- osoby, które w trakcie studiów odbywały praktykę zawodową (27%),
- osoby obecnie zatrudnione (31%), najczęściej na umowę o pracę (40%),
- studenci studiujący w szkołach prywatnych (35%),
- uczący się na studiach licencjackich (30%),
- studenci, którzy w programie studiów mieli zajęcia z przedsiębiorczości (33%),

Nie ma istotnego znaczenia, czy respondent studiuje kierunek ścisły, czy humanistyczny.

Podobnie jak w poprzednim pomiarze z badania wynika, że zarówno szkoły wyższe, jak i szkoły ponadgimnazjalne raczej nie przygotowują do zakładania własnej firmy. Co więcej, tegoroczní absolwenci są bardziej sceptyczni w swoich ocenach w kwestii przygotowania przez system edukacji do prowadzenia własnej firmy. Znaczna część studentów nie potrafiła ocenić swojej ścieżki edukacyjnej pod kątem przygotowania do założenia własnej firmy, co zapewne wynika z braku możliwości weryfikacji wiedzy i umiejętności w praktyce – 60%. 22% badanych studentów uważa, że dotychczasowa nauka w szkołach nie pomogła lub nie pomoże im w założeniu własnej firmy, z czego skrajnie negatywne opinie wygłosiło 6% badanych. Test istotności statystycznej wykazał, że lepiej oceniają pod tym względem szkoły uczniowie, którzy w programie zajęć mieli ćwiczenia, wykłady, na których przekazywano wiedzę z zakresu prowadzenia własnej firmy.

Wykres 33. Ocena własnej ścieżki edukacyjnej pod kątem przygotowania do założenia własnej firmy.

Pytanie 6. Proszę ocenić na ile w trakcie całej edukacji został/a Pan/i przygotowany/a do założenia własnej firmy?

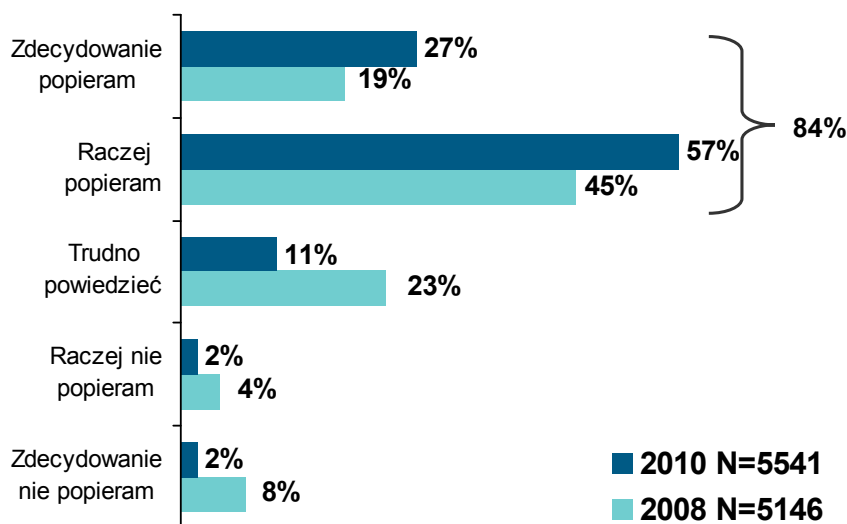
Istotnie zdecydowanie lepiej oceniają przygotowanie szkół do założenia własnej firmy:*

- studenci pochodzący z miasta powyżej 200 tys. Mieszkańców (19%),
- nie pochodzący z miasta w którym studiują (22%),
- osoby obecnie zatrudnione (28%), najczęściej na umowę o pracę (35%),
- osoby, które w ramach zajęć miały zajęcia z rozwijania przedsiębiorczości (27%),
- studenci studiujący kierunki ścisłe (22%),
- studenci ze szkół prywatnych (27%),
- studiujący na studiach licencjackich (21%).

* zsumowane odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „zdecydowanie nie”.

W ramach badania poproszono także studentów o ocenę pomysłu wprowadzenia do programu studiów obowiązkowego przedmiotu mającego na celu rozwijanie przedsiębiorczości. Okazuje się, że studenci opowiadają się za wprowadzeniem do programu studiów obowiązkowych zajęć mających na celu rozwijanie przedsiębiorczości. Ponadto, porównując wyniki obu edycji badania zauważa się większą akceptację respondentów dla tego pomysłu. Taki pogląd podziela ponad 80% badanych (istotnie częściej studenci, z rodzin, w których nikt nie prowadzi firmy, którzy w ramach studiów mieli zajęcia, na których mogli rozwijać przedsiębiorczość, kobiety, ze studiów magisterskich, uczelni publicznych, nie pracujący obecnie, pochodzący z miasta w którym studiują). Jedynie 11% badanych nie potrafi się ustosunkować do tego pomysłu.

Wykres 34. Ocena pomysłu wprowadzania do programu studiów obowiązkowego przedmiotu związanego z rozwijaniem przedsiębiorczość.
Pytanie 24. Co sądzi Pan/i na temat wprowadzenia do programu studiów (na każdym kierunku) obowiązkowego przedmiotu związanego z rozwijaniem postaw przedsiębiorczych (teoria połączona z praktyką)?

Istotnie częściej popierają pomysł wprowadzania do programu studiów obowiązkowego przedmiotu związanego z rozwijaniem przedsiębiorczości*.

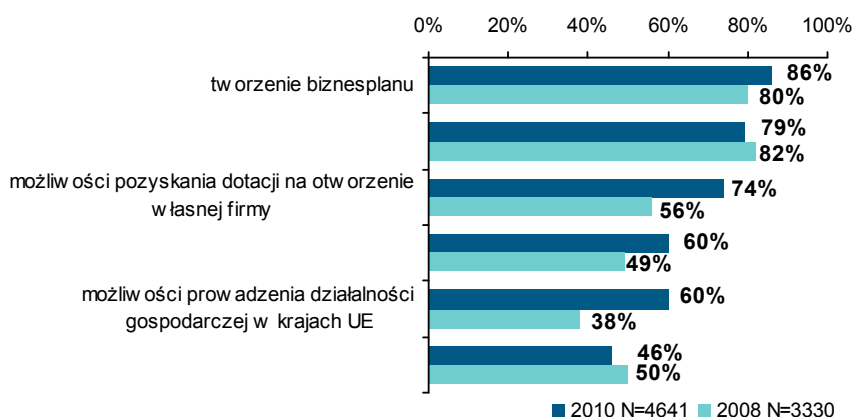
- kobiety (85%),
- pochodzący z miasta w którym studiują (87%),
- studenci, w rodzinie których nikt nie prowadzi własnej firmy (87%),
- osoby, które nie są obecnie nigdzie zatrudnione (89%),
- studenci, którzy w programie studiów mieli zajęcia z przedsiębiorczości (84%),
- osoby uczące się na uczelniach publicznych (85%),
- osoby uczące się na studiach magisterskich (86%).

* zsumowane odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”.

Zakres informacji, jaki zdaniem studentów powinien się znaleźć w programie studiów pokrywa się z wymienionymi we wcześniejszej części raportu zagadnieniami, które są w ich opinii najbardziej przydatne są zajęcia praktyczne np. tworzenie biznesplanu uzupełnione wiedzą teoretyczną, tj. podstawy prawne działalności gospodarczej, możliwości pozyskania dotacji na otwarcie własnej firmy. Wskazania respondentów pokrywają się ze wskazaniami z poprzedniej edycji badania. Szczegółowe dane prezentuje wykres poniżej.

Wykres 35. Zakres informacji, jaki powinien się znaleźć na zajęciach z rozwijania przedsiębiorczości.*

Pytanie 25 Jakie informacje chciał(a)by Pan/i uzyskać na zajęciach z przedsiębiorczości, jakie Pana/i zdaniem są ważne?

* możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi, stąd ogółem powyżej 100%.

IV. Podsumowanie i rekomendacje

Podsumowanie

Aktywność zawodowa studentów:

Z badania wynika, że studenci z województwa pomorskiego **nie są aktywni zawodowo w obszarze praktyk i staży studenckich**. Jednakże **zintensyfikowała się ich aktywność na polu sezonowej i regularnej pracy zawodowej w trakcie studiów**. Niemal co trzeci badany przyznał, że jest w chwili obecnej gdzieś zatrudniony.

Zaledwie 52% studentów planuje kontynuowanie nauki na studiach II stopnia po ukończeniu studiów licencjackich. Wskazuje to na rosnące zainteresowanie podjęciem pracy zawodowej i wykorzystanie stworzonej możliwości zakończenia edukacji na poziomie studiów licencjackich.

Plany zawodowe:

- Z badania wynika, że studenci częściej **widzą się w roli pracowników niż pracodawców**. Mówiąc o swoich planach zawodowych na przyszłość badani **absolwenci są najbardziej zainteresowani uzyskaniem zatrudnienia na zasadach umowy o pracę**. Aż 80% wskazań w pytaniu o plany zawodowe dotyczy zawarcia umowy o pracę po studiach.
- Spora grupa badanych **pragnie kontynuować naukę po studiach**. Świadczą o tym wskazania dotyczące planów kontynuowania nauki w kraju.
- W tegorocznym badaniu zadano respondentom nowe pytanie dotyczące **najważniejszych dla nich aspektów pracy zawodowej**. Wyniki badania wskazują, iż to czego oczekują badani absolwenci od swojej przyszłej pracy to przede wszystkim **pieniądze i satysfakcja z wykonywanego zajęcia**.

Plany związane z otwarciem własnej firmy:

- Zauważa się wśród studentów **potencjał do rozwijania przedsiębiorczości**, jednakże należy pamiętać, że jest to wynik niższy niż w poprzednim badaniu oraz, że na razie są to często jedynie deklaracje, a nie ostatecznie podjęte decyzje. **Co piąty badany student wskazał, że po ukończeniu studiów myśli o tym, iż założy własną firmę (17%).**
- Ponad połowa badanych przyznaje, że ma pomysł na własny biznes, z czego tylko 19% twierdzi, że zdecydowanie ma już pomysł na firmę. Jednak należy zaznaczyć, że znaczna część badanych nie potrafiła odpowiedzieć na to pytanie – aż 30% respondentów. Analizując zebrane dane nasuwa się wniosek, że część studentów, która deklaruje założenie własnej firmy nie jest jeszcze pewna swojej decyzji oraz są to raczej deklaracje, niż ostateczne, przemyślane decyzje.
- **Prawie połowa deklarujących chęć założenia własnej działalności (45%) nie potrafi jeszcze sprecyzować, kiedy dokładnie założy własną firmę** (dla porównania w 2008 roku 49%). Często wskazywany przez osoby planujące założenie firmy brak nawet przybliżonego terminu oraz pomysłu na otwarcie własnej firmy, świadczy o tym, że często **są to na razie deklaracje, wizje, a nie poważne, ostatecznie** podjęte decyzje. Może to świadczyć o tym, że część z tych osób podaży inną ścieżką kariery zawodowej.
- Jeśli chodzi o podjęcie konkretnych działań związanych z założeniem własnej firmy 45% badanych wskazało, że jeszcze nie podjęło żadnych działań w kierunku przygotowania do założenia własnej firmy. Jest to wielkość nieco mniejsza niż w poprzednim badaniu, kiedy ponad połowa z odpowiadających na to pytanie przyznała, że nic dotychczas nie zrobiła w kierunku założenia własnej działalności. Niewielka część studentów podjęła konkretne kroki w tym kierunku, takie jak: stworzenie biznesplanu, czy załatwianie kredytu na prowadzenie firmy.

- Osoby wchodzące powoli na rynek pracy planują otwarcie firmy **w dość zróżnicowanych branżach**. Badani najczęściej zamierzają działać w takich obszarach jak: **informatyka – produkcja sprzętu, programowanie, tworzenie stron internetowych; działalność w sferze służby zdrowia, opieki zdrowotnej i społecznej; handel hurtowy i detaliczny; działalność w sferze edukacyjnej; budownictwo i remonty budowlane; działalność na rynku nieruchomości**.
- 3/4 studentów, którzy zamierzają otworzyć firmę oświadcza, że planowana branża będzie zgodna z obecnym kierunkiem studiów, z czego aż 37% twierdzi, że będzie zdecydowanie zgodna. Oznacza to, że **znaczna część studentów traktuje ukończony kierunek studiów jako profil, który chcieliby kontynuować w swojej pracy zawodowej**. Jest to zmiana w porównaniu do poprzedniej edycji badania, kiedy to absolwenci rzadziej wskazywali na kontynuację swojego profilu studiów w przyszłej działalności gospodarczej.
- Z badania wynika, że studenci nie wiedzą czy **planowana działalność firmy będzie powiązana także z innowacjami**. Jedyne część studentów **myśli o zakładaniu firm, które powiązane będą z wdrażaniem innowacji**. Taki pogląd podziela 31% studentów, którzy deklarują założenie własnej firmy (mniej niż w zeszłym badaniu). Natomiast w porównaniu do poprzedniego pomiaru, badani częściej mówią o innowacjach technologicznych w kontekście planowanych zmian.
- **Podobnie jak we wcześniejszym pomiarze, wpływ na decyzję o prowadzeniu własnego biznesu mają najczęściej własne zainteresowania, wiedza i pomysły badanych**, następnie analiza rynkowych potrzeb oraz, co nowe w obecnym badaniu, porady i sukces innego przedsiębiorstwa. Znacznie **rzadziej przyczyniają się do tego zajęcia na uczelni**.

- **Najczęstsze obawy związane z prowadzeniem własnej działalności gospodarczej dotyczą kwestii finansowych:** kosztów związanych z prowadzeniem firmy (55%), a także braku możliwości spłaty kredytu. W porównaniu do poprzedniego pomiaru należy zwrócić uwagę, że respondenci **mniej obawiają się biurokracji i braku funduszy własnych**, natomiast znacznie bardziej kosztów prowadzenia własnej działalności. **Brak obaw wskazuje jedynie 4% badanych** deklarujących założenie własnej firmy.

Ocena programu studiów:

- Podobnie jak w poprzednim pomiarze z badania wynika, że zarówno **szkoły wyższe, jak i szkoły ponadgimnazjalne raczej nie przygotowują do zakładania własnej firmy**. Co więcej, tegoroczni absolwenci są bardziej sceptyczni w ocenach przygotowania przez system edukacji do prowadzenia własnej firmy. 22% badanych studentów uważa, że dotychczasowa nauka w szkołach nie pomogła lub nie pomoże im w założeniu własnej firmy, a 60% nie potrafi tego ocenić.
- Z badania wynika, że studenci częściej niż w poprzedniej edycji badania twierdzili, że **w programie studiów znalazły się zajęcia** (wykłady, ćwiczenia) **związane z rozwijaniem przedsiębiorczości** (na którymkolwiek roku studiów). Do uczestnictwa w tego typu zajęciach **w tegorocznym badaniu przyznało się 58% respondentów podczas gdy w 2008 roku tylko 40%**.
- Częściej niż w poprzedniej edycji badania, zdaniem respondentów na zajęciach przekazywano informacje praktyczne np. tworzenie biznesplanu (69% wskazań). Studenci zdobyli również wiedzę teoretyczną tj. podstawy prawne działalności gospodarczej (66% wskazań).
- Z badania wynika, że **studenci nadal są mało aktywni, jeśli chodzi o samodzielne pogłębianie wiedzy z zakresu przedsiębiorczości**. Ponad połowa badanych wskazała, że nie uczestniczyła w żadnych zajęciach pozawykładowych związanych z rozwijaniem

przedsiębiorczości. Nadal targi pracy są najczęściej wskazywaną formą pozawykładowej aktywności studentów. W ramach zajęć pozawykładowych studenci głównie dowiadywali się jak tworzy się biznes plan oraz zdobywali wiedzę dotyczącą podstaw działalności gospodarczej.

- Jeśli chodzi o potrzeby informacyjne z zakresu rozwijania przedsiębiorczości okazuje się, że zdaniem studentów najbardziej przydatne dla nich są informacje praktyczne, takie jak tworzenie biznesplanu, natomiast najmniej informacje o organizacjach wspomagających założenie firmy. Wyraźnie wzrosło zainteresowanie na temat prowadzenia działalności w krajach Unii Europejskiej.
- Studentów ostatnich lat studiów cechuje raczej **niska znajomość instytucji wspierających przedsiębiorczość w województwie pomorskim**. Ponadto, większość respondentów (69%) nie ma zamiaru korzystać z usług tychże instytucji. Jeżeli chodzi o osoby, które deklarują, że mają zamiar skorzystać z usług oferowanych przez przedsiębiorstwa wspomagające przedsiębiorczość to największa liczba respondentów wskazała Agencję Rozwoju Pomorza (17%), następnie po 7% badanych wskazało Izby Gospodarcze oraz Inkubatory przedsiębiorczości.
- Tegorocznym absolwentom **trudno jest ocenić własną wiedzę i posiadanie predyspozycji / umiejętności potrzebnych do założenie własnej firmy**. Ponad połowa studentów nie potrafi ocenić własnej wiedzy, a co trzeci predyspozycji i umiejętności. **Studenci są niepewni w ocenie swojej wiedzy**, a nawet skłonni częściej oceniać ją pesymistycznie. Jeszcze bardziej pesymistyczne są oceny badanych odnośnie ich predyspozycji i umiejętności potrzebnych do założenie własnej firmy. Badani **częściej twierdzą, że nie posiadają odpowiednich predyspozycji i umiejętności niezwiązanych z wiedzą**.
- **Ponad połowa studentów twierdzi, że ma szanse na znalezienie pracy w zawodzie**. Znaczna część respondentów (44%) nie potrafiła jednoznacznie wskazać żadnej odpowiedzi, co może świadczyć o braku pewności co do swoich kwalifikacji. Jednak 8% badanych uważa, że nie

znajdzie pracy w zawodzie. Studenci nie są przekonani o tym, że mają perspektywy na pracę po studiach.

- Wśród wymienionych przez badanych czynników sprzyjających zakładaniu firm w Polsce najczęściej wymieniane były dotacje z Unii Europejskiej (47% wskazań). Świadczy to o tym, że studenci są coraz bardziej świadomi, że dotacje z UE mogą pomóc w założeniu i prowadzeniu własnej działalności gospodarczej. Badani wskazywali również na łatwość uzyskania korzystnego kredytu oraz obawy przed znalezieniem atrakcyjnej pacy jako czynniki sprzyjające zakładaniu firmy w Polsce.
- Zdaniem badanych najważniejsze czynniki, które mogłyby rozwinąć wśród młodych ludzi przedsiębiorczość to przede wszystkim: **ograniczenie biurokracji, niezbędnych formalności przy zakładaniu firmy (15%), większe / bardziej dostępne dotacje / dofinansowania od państwa oraz z UE (13%), zmniejszenie obciążeń dla przedsiębiorców – kosztów prowadzenia działalności, podatków (9%), preferencyjne warunki kredytowania – łatwiejszy dostęp do kredytów, mniejsze oprocentowanie (9%)**.
- Z badania wynika, że równość szans kobiet i mężczyzn na rozwijanie własnego biznesu nie jest dla badanych absolwentów jasną sprawą. Wśród badanych absolwentów **widoczny jest raczej brak przekonania o równości płci** na polu zakładania własnej przedsiębiorczości.

Ocena pomysłu modyfikacji programu studiów:

- Porównując wyniki obu edycji badania zauważa się większą akceptację respondentów dla pomysłu wprowadzenia do programu studiów obowiązkowego przedmiotu mającego na celu rozwijanie przedsiębiorczości. Taki pogląd podziela ponad 80% badanych.

Plany migracyjne:

- Obserwuje się **spadek**, w stosunku do poprzedniego badania, **zainteresowania studentów pozostaniem w miejscu studiowania**. W 2008 roku ponad połowa badanych zamierzała pozostać w miejscu studiowania, w 2010 – 40%. Ponadto, **duża grupa studentów deklaruje się jako niezdecydowana w kwestii przyszłego miejsca zamieszkania**.
- Nieznacznie częściej, niż w poprzednim badaniu (9% badanych), studenci zapytani o plany zawodowe wskazywali, że chcą wyjechać za granicę - 11% wszystkich wskazań. Natomiast zapytani o plany związane z miejscem zamieszkania – **4% badanych deklaruje po ukończeniu studiów przeprowadzkę poza granicę Polski**.

Rekomendacje

- Niepokojącym sygnałem jest, że studenci pomimo częściej deklarowanego uczestnictwa w zajęciach z przedsiębiorczości, nadal na **dość niskim poziomie oceniają ofertę edukacyjną pod kątem przygotowania do przyszłej pracy zawodowej**. Sceptyczna ocena własnej wiedzy oraz umiejętności i predyspozycji do prowadzenia własnej działalności wzmacnia niską ocenę oferty edukacyjnej. Ponadto, należy wziąć pod uwagę fakt, że studenci nie są skłonni do poszukiwania we własnym zakresie wiedzy z przedsiębiorczości. Można więc rozważyć **zintensyfikowanie działań edukacyjnych dotyczących przedsiębiorczości w ramach studiów**. W pytaniu otwartym dotyczącym czynników ułatwiających rozpoczęcie własnej działalności również pojawiały się postulaty działań promujących, czy też wspierających przedsiębiorczość studentów w ramach zajęć, bądź innych działań na uczelniach takich jak: **targi pracy, szkolenia, programy praktyk, wymiana doświadczeń z przedsiębiorcami**.
- Na uwagę zasługuje fakt, że aż **80% badanych chciałoby wprowadzenia obowiązkowego przedmiotu z przedsiębiorczości w toku studiów**. Jest to wyraźny sygnał, że studenci oczekują od

wykładowców oraz władz uczelni zarówno praktycznej jak i teoretycznej wiedzy o przedsiębiorczości, tym bardziej, że ponad połowa z nich wyraża nadzieję, że znajdzie pracę w swoim zawodzie.

- **Badanych cechuje niska znajomość instytucji wspierających przedsiębiorczość w województwie pomorskim. Jednocześnie wyrażają chęć pogłębienia swojej wiedzy w tym zakresie. Ponadto, studenci są coraz bardziej świadomi, że dotacje z UE mogą pomóc w założeniu i prowadzeniu własnej działalności gospodarczej i chcieliby pogłębiać swą wiedzę o dostępnych unijnych programach i dofinansowaniach. Należałoby więc rozważyć akcję edukacyjną lub promocyjną instytucji wspierających przedsiębiorczość studentów na uczelniach. Także instytucje wdrażające programy unijne powinny skierować akcje promocyjne do studentów.**
- Studenci już podczas studiów podejmują pierwsze próby wejścia na rynek pracy. Świadczy o tym fakt, że **w porównaniu do poprzedniej edycji badania zintensyfikowała się aktywność studentów na polu sezonowej i regularnej pracy podczas studiów. Należałoby wykorzystać potencjał studentów i umożliwić im podjęcie pracy podczas studiów poprzez rozwijanie współpracy z przedsiębiorcami z terenu województwa.** Kontakt ze światem biznesu mógłby działać inspirująco na studentów i zachęcić ich do otwierania własnej działalności w przyszłości.
- Należy zwrócić uwagę na fakt, że **studenci poszukują częściej praktycznych doświadczeń, niż teoretycznej wiedzy.** Świadczy o tym duża liczba wskazań na zdobywanie doświadczeń zawodowych w ramach praktyk czy regularnej pracy zawodowej, przy relatywnie niższym poziomie wskazań na poszukiwanie wiedzy o przedsiębiorczości w ramach zajęć pozawykładowych. W związku z tym **należałoby zaoferować studentom przede wszystkim możliwość zdobywania wiedzy o przedsiębiorczości w praktyce.**

- Obserwuje się **spadek**, w stosunku do poprzedniego badania, **zainteresowania studentów pozostaniem w miejscu studiowania. Badani nie tyle wyraźnie częściej chcą migrować poza województwo, co nie są przekonani, że chcą na jego terenie zostać po studiach.** Z badania wynika, że to co mogłoby studentów przekonać do pozostania po studiach w województwie pomorskim to przede wszystkim dobra oferta rynku pracy, począwszy od staży i praktyk studenckich na stałym zatrudnieniu skończywszy. **Studenci, którzy stawiają swoje pierwsze zawodowe kroki na terenie województwa częściej deklarują, że chcą w nim zostać.** Tak więc działania instytucji wspierających przedsiębiorczość powinny być w znacznej mierze skierowane do studentów tak by możliwość rozwoju zawodowego na terenie regionu województwa pomorskiego odwiodła ich od pomysłu jego opuszczenia.

Rekomendacje do przyszłego badania

Analiza porównawcza wyników obu edycji badania absolwentów w województwie pomorskim dostarcza argumentów przemawiających za kontynuowaniem podobnych badań w przyszłości. Badania te służą pogłębieniu wiedzy o sytuacji absolwentów na rynku pracy widzianej ich oczyma. Poszerzają także wiedzę o aktywności zawodowej studentów w toku edukacji wyższej oraz planach jakie mają na przyszłość. Tym samym tworzą zasoby wiedzy o społeczeństwie regionu i pozwalają zrozumieć procesy, które na jego terenie zachodzą.

Należy zwrócić uwagę, że sytuacja na rynku pracy jest dynamiczna, nieustannie się zmienia. W związku z tym niezwykle ważne jest by powtarzać badania dotyczące absolwentów studiów wyższych, którzy są ważnym elementem rynku pracy. Powtarzanie badań pozwoli na śledzenie zmieniających się postaw wobec trendów na rynku pracy oraz na głębsze ich zrozumienie. Aby reagować na zmiany zachodzące na rynku pracy należy nieustannie zdobywać o nim wiedzę. Dodatkowo pogłębianie wiedzy o tych, którzy dopiero wkraczają na rynek pracy pozwoli przewidzieć i zrozumieć co może się na nim zdarzyć. Ponadto, badanie to może stanowić barometr oceny oferty edukacyjnej, poprzez ocenę programu studiów, wiedzy własnej, umiejętności i predyspozycji studentów.

Badania absolwentów warto powtarzać co dwa lata ze względu na fakt, że pozwoli to śledzić zmieniającą się sytuację w stosunkowo niedługim czasie i będzie powiązane z procesem dydaktycznym (dwuletni okres trwania studiów magisterskich).

W przyszłych badaniach rekomenduje się poszerzenie części dotyczącej aktywności zawodowej studentów podczas studiów, co pozwoli na pogłębienie wiedzy o uczestnictwie uczących się osób w rynku pracy w regionie. Ponadto, należałoby rozwinąć zagadnienia dotyczące barier oraz obaw jakie zdaniem studentów wiążą się z podejmowaniem własnej działalności gospodarczej, a także czynników jej sprzyjających. Można również dodać pytanie, które pozwoli ocenić na ile programy unijne zachęcają studentów do otwierania własnej działalności gospodarczej. Ponadto, rekomenduje się kontynuowanie kolejnych pomiarów w dotychczasowej formie, by zachować porównywalność wyników wszystkich edycji badań absolwentów.

V. Załączniki

Załącznik 1.

1. KIERUNKI STUDIÓW OBJĘTE BADANIEM			
	NAZWA KIERUNKU I SZKOŁY	N	%
1	Administracja / Gwsa	4	0,10%
2	Administracja / Pwsh	114	2,10%
3	Administracja / Ug	85	1,50%
4	Administracja / Wsz W Gdańsku	32	0,60%
5	Analityka Medyczna / Um	31	0,60%
6	Archeologia / Ug	10	0,20%
7	Architektura I Urbanistyka / Politechnika Gdańska	129	2,30%
8	Architektura Wnętrz / Asp	20	0,40%
9	Automatyka I Robotyka / Politechnika Gdańska	33	0,60%
10	Biologia / Ap W Słupsku	73	1,30%
11	Biologia / Ug	66	1,20%
12	Biotechnologia / Politechnika Gdańska	52	0,90%
13	Biotechnologia / Ug	45	0,80%
14	Budownictwo / Politechnika Gdańska	196	3,60%
15	Chemia / Politechnika Gdańska	49	0,90%
16	Chemia / Ug	49	0,90%
17	Dyrygentura / Akademia Muzyczna	3	0,10%
18	Dziennikarstwo I Komunikacja / Ateneum	15	0,30%
19	Edukacja Artystyczna W Zakresie Sztuki Muzycznej / Akademia Muzyczna	20	0,40%
20	Edukacja Artystyczna W Zakresie Sztuki Muzycznej / Ap w Słupsku	11	0,20%
21	Ekonomia / Ug	71	1,30%
22	Ekonomia / Sw w Sopocie	23	0,40%

23	Elektronika I Telekomunikacja / Politechnika Gdańska	189	3,40%
24	Elektroradiologia / Um	28	0,50%
25	Energetyka / Politechnika Gdańska	11	0,20%
26	Europeistyka / Ateneum	16	0,30%
27	Europeistyka / Gwsh	12	0,20%
28	Europeistyka / Sw w Sopocie	9	0,20%
29	Farmacja / Um	60	1,10%
30	Filologia (Ros., Germ., Ang.) / Ap W Słupsku	71	1,30%
31	Filologia Polska / Ug	109	2,00%
32	Filologia Polska / Ap w Słupsku	61	1,10%
33	Filologia Spec. Filologia Angielska / Ug	70	1,30%
34	Filologia Spec. Filologia Germańska / Ug	42	0,80%
35	Filologia Spec. Filologia Klasyczna / Ug	4	0,10%
36	Filologia Spec. Filologia Romańska / Ug	6	0,10%
37	Filologia Spec. Filologia Rosyjska / Ug	15	0,30%
38	Filologia Spec. Skandynawistyka / Ug	5	0,10%
39	Filologia Spec. Sławistyka / Ug	24	0,40%
40	Filozofia / Ap W Słupsku	24	0,40%
41	Filozofia / Ug	39	0,70%
42	Finanse I Rachunkowość / Ug	107	1,90%
43	Finanse I Rachunkowość / Wsb W Gdańsku	17	0,30%
44	Fizjoterapia / Um	25	0,50%
45	Fizjoterapia / Awfis	12	0,20%
46	Fizyka / Ap W Słupsku	9	0,20%
47	Fizyka / Ug	15	0,30%
48	Fizyka Techniczna / Politechnika Gdańska	56	1,00%
49	Geografia / Ap W Słupsku	49	0,90%
50	Geografia / Ug	37	0,70%
51	Grafika / Asp	23	0,40%
52	Historia / Ug	41	0,70%

53	Historia / Ap W Słupsku	67	1,20%
54	Historia Sztuki / Ug	22	0,40%
55	Informatyka / Politechnika Gdańska	130	2,40%
56	Informatyka / Ug	45	0,80%
57	Informatyka / Wsmgip w Gdyni	8	0,10%
58	Informatyka / Wsz w Gdańsku	26	0,50%
59	Informatyka I Ekonometria / Ug	54	1,00%
60	Informatyka I Ekonometria / Wsb W Gdańsku	12	0,20%
61	Instrumentalistyka / Akademia Muzyczna	47	0,90%
62	Inżynieria Materiałowa / Politechnika Gdańska	61	1,10%
63	Inżynieria Mechaniczno-Medyczna / Politechnika Gdańska	32	0,60%
64	Inżynieria Środowiska / Politechnika Gdańska	31	0,60%
65	Kierunek Lekarski / Um	52	0,90%
66	Kierunek Lekarsko-Dentystyczny / Um	36	0,70%
67	Kompozycja I Teoria Muzyki / Akademia Muzyczna	8	0,10%
68	Kulturoznawstwo / Ug	12	0,20%
69	Logistyka / Wsb w Gdańsku	9	0,20%
70	Malarstwo / Asp	14	0,30%
71	Matematyka / Ap w Słupsku	47	0,90%
72	Matematyka / Politechnika Gdańska	91	1,60%
73	Matematyka / Ug	31	0,60%
74	Mechanika I Budowa Maszyn / Akademia Morska	8	0,10%
75	Mechanika I Budowa Maszyn / Amw W Gdyni	10	0,20%
76	Mechanika I Budowa Maszyn / Politechnika Gdańska	100	1,80%
77	Mechatronika / Politechnika Gdańska	54	1,00%
78	Międzynarodowe Stosunki Gospodarcze / Ug	103	1,90%
79	Nawigacja / Akademia Morska	22	0,40%
80	Oceanografia / Ug	36	0,70%
81	Oceanotechnika / Politechnika Gdańska	8	0,10%
82	Ochrona Środowiska / Ug	52	0,90%

83	Ochrona Środowiska / Politechnika Gdańska	69	1,20%
84	Pedagogika / Ap w Słupsku	119	2,20%
85	Pedagogika / Ug	120	2,20%
86	Pedagogika / Ateneum	24	0,40%
87	Pedagogika / Gwsh	50	0,90%
88	Pedagogika / Pwsh	150	2,70%
89	Pielęgniarstwo / Um	45	0,80%
90	Pielęgniarstwo / Ap w Słupsku	21	0,40%
91	Politologia / Ug	91	1,60%
92	Politologia / Ateneum	16	0,30%
93	Politologia / Gwsh	20	0,40%
94	Politologia / Wsks w Gdyni	18	0,30%
95	Położnictwo / Um	13	0,20%
96	Praca Socjalna / Ap w Słupsku	7	0,10%
97	Prawo / Ug	123	2,20%
98	Prawo / Wsmsgip w Gdyni	30	0,50%
99	Psychologia / Swps	14	0,30%
100	Psychologia / Ug	64	1,20%
101	Ratownictwo Medyczne / Um	25	0,50%
102	Rzeźba / Asp	25	0,50%
103	Socjologia / Ug	89	1,60%
104	Socjologia / Wsz w Gdańsku	21	0,40%
105	Sport / Awfis	13	0,20%
106	Stosunki Międzynarodowe / Wsmsgip w Gdyni	14	0,30%
107	Stosunki Międzynarodowe / Wsb w Gdańsku	18	0,30%
108	Technologia Chemiczna / Politechnika Gdańska	8	0,10%
109	Technologie Ochrony Środowiska / Politechnika Gdańska	68	1,20%
110	Towaroznawstwo / Akademia Morska	15	0,30%
111	Turystyka I Rekreacja / Awfis	77	1,40%
112	Turystyka I Rekreacja / Tipsw w Sopocie	123	2,20%

113	Turystyka I Rekreacja / Wstih w Gdańsku	6	0,10%
114	Wychowanie Fizyczne / Awfis	18	0,30%
115	Wzornictwo / Asp	68	1,20%
116	Zarządzanie / Ug	111	2,00%
117	Zarządzanie / Whsz w Słupsku	28	0,50%
118	Zarządzanie / Wsb w Gdańsku	11	0,20%
119	Zarządzanie / Wsz w Gdańsku	29	0,50%
120	Zarządzanie I Marketing / Akademia Morska	48	0,90%
121	Zarządzanie I Marketing / Wsaib	44	0,80%
122	Zarządzanie I Marketing / Politechnika Gdańska	114	2,10%
123	Zdrowie Publiczne / Um	9	0,20%

Załącznik 2.

2. GRUPY KIERUNKÓW STUDIÓW A PLANY ZAŁOŻENIA WŁASNEJ FIRMY

	NAZWA KIERUNKU I SZKOŁY	N	%
1	Administracja / Gwsa	4	0,0%
2	Administracja / Pwsh	114	13,2%
3	Administracja / Ug	85	23,5%
4	Administracja / Wsz w Gdańsku	32	12,5%
5	Analityka Medyczna / Um	31	25,8%
6	Archeologia / Ug	10	10,0%
7	Architektura I Urbanistyka / Politechnika Gdańska	129	21,7%
8	Architektura Wnętrz / Asp	20	25,0%
9	Automatyka I Robotyka / Politechnika Gdańska	33	6,1%
10	Biologia / Ap w Słupsku	73	12,3%
11	Biologia / Ug	66	13,6%
12	Biotechnologia / Politechnika Gdańska	52	13,5%
13	Biotechnologia / Ug	45	26,7%

14	Budownictwo / Politechnika Gdańska	196	19,9%
15	Chemia / Politechnika Gdańska	49	6,1%
16	Chemia / Ug	49	18,4%
17	Dyrygentura / Akademia Muzyczna	3	33,3%
18	Dziennikarstwo I Komunikacja / Ateneum	15	6,7%
19	Edukacja Artystyczna W Zakresie Sztuki Muzycznej / Akademia Muzyczna	20	15,0%
20	Edukacja Artystyczna W Zakresie Sztuki Muzycznej / Ap W Słupsku	11	0,0%
21	Ekonomia / Ug	71	15,5%
22	Ekonomia / Sw w Sopocie	23	8,7%
23	Elektronika I Telekomunikacja / Politechnika Gdańska	189	15,3%
24	Elektroradiologia / Um	28	25,0%
25	Energetyka / Politechnika Gdańska	11	0,0%
26	Europeistyka / Ateneum	16	12,5%
27	Europeistyka / Gwsh	12	16,7%
28	Europeistyka / Sw w Sopocie	9	0,0%
29	Farmacja / Um	60	20,0%
30	Filologia (Ros., Germ., Ang.) / Ap W Słupsku	71	15,5%
31	Filologia Polska / Ug	109	18,3%
32	Filologia Polska / Ap W Słupsku	61	8,2%
33	Filologia Spec. Filologia Angielska / Ug	70	27,1%
34	Filologia Spec. Filologia Germańska / Ug	42	21,4%
35	Filologia Spec. Filologia Klasyczna / Ug	4	0,0%
36	Filologia Spec. Filologia Romańska / Ug	6	16,7%
37	Filologia Spec. Filologia Rosyjska / Ug	15	26,7%
38	Filologia Spec. Skandynawistyka / Ug	5	0,0%
39	Filologia Spec. Sławistyka / Ug	24	16,7%
40	Filozofia / Ap w Słupsku	24	4,2%
41	Filozofia / Ug	39	12,8%
42	Finanse I Rachunkowość / Ug	107	25,2%
43	Finanse I Rachunkowość / Wsb W Gdańsku	17	0,0%

44	Fizjoterapia / Um	25	28,0%
45	Fizjoterapia / Awfis	12	33,3%
46	Fizyka / Ap w Słupsku	9	11,1%
47	Fizyka / Ug	15	26,7%
48	Fizyka Techniczna / Politechnika Gdańska	56	12,5%
49	Geografia / Ap w Słupsku	49	10,2%
50	Geografia / Ug	37	10,8%
51	Grafika / Asp	23	13,0%
52	Historia / Ug	41	9,8%
53	Historia / Ap w Słupsku	67	14,9%
54	Historia Sztuki / Ug	22	13,6%
55	Informatyka / Politechnika Gdańska	130	12,3%
56	Informatyka / Ug	45	22,2%
57	Informatyka / Wsmgip w Gdyni	8	50,0%
58	Informatyka / Wsz w Gdańsku	26	23,1%
59	Informatyka I Ekonometria / Ug	54	16,7%
60	Informatyka I Ekonometria / Wsb W Gdańsku	12	33,3%
61	Instrumentalistyka / Akademia Muzyczna	47	23,4%
62	Inżynieria Materiałowa / Politechnika Gdańska	61	27,9%
63	Inżynieria Mechaniczno-Medyczna / Politechnika Gdańska	32	15,6%
64	Inżynieria Środowiska / Politechnika Gdańska	31	16,1%
65	Kierunek Lekarski / Um	52	15,4%
66	Kierunek Lekarsko-Dentystyczny / Um	36	11,1%
67	Kompozycja I Teoria Muzyki / Akademia Muzyczna	8	12,5%
68	Kulturoznawstwo / Ug	12	0,0%
69	Logistyka / Wsb w Gdańsku	9	11,1%
70	Malarstwo / Asp	14	7,1%
71	Matematyka / Ap w Słupsku	47	17,0%
72	Matematyka / Politechnika Gdańska	91	16,5%
73	Matematyka / Ug	31	12,9%

74	Mechanika I Budowa Maszyn / Akademia Morska	8	50,0%
75	Mechanika I Budowa Maszyn / Amw w Gdyni	10	0,0%
76	Mechanika I Budowa Maszyn / Politechnika Gdańska	100	8,0%
77	Mechatronika / Politechnika Gdańska	54	9,3%
78	Międzynarodowe Stosunki Gospodarcze / Ug	103	13,6%
79	Nawigacja / Akademia Morska	22	36,4%
80	Oceanografia / Ug	36	16,7%
81	Oceanotechnika / Politechnika Gdańska	8	25,0%
82	Ochrona Środowiska / Ug	52	13,5%
83	Ochrona Środowiska / Politechnika Gdańska	69	33,3%
84	Pedagogika / Ap w Słupsku	119	10,9%
85	Pedagogika / Ug	120	20,0%
86	Pedagogika / Ateneum	24	12,5%
87	Pedagogika / Gwsh	50	8,0%
88	Pedagogika / Pwsh	150	8,7%
89	Pielęgniarstwo / Um	45	17,8%
90	Pielęgniarstwo / Ap w Słupsku	21	0,0%
91	Politologia / Ug	91	16,5%
92	Politologia / Ateneum	16	18,8%
93	Politologia / Gwsh	20	40,0%
94	Politologia / Wsks w Gdyni	18	11,1%
95	Położnictwo / Um	13	15,4%
96	Praca Socjalna / Ap W Słupsku	7	14,3%
97	Prawo / Ug	123	17,1%
98	Prawo / Wsmgip w Gdyni	30	30,0%
99	Psychologia / Swps	14	35,7%
100	Psychologia / Ug	64	21,9%
101	Ratownictwo Medyczne / Um	25	16,0%
102	Rzeźba / Asp	25	8,0%
103	Socjologia / Ug	89	11,2%

104	Socjologia / Wsz w Gdańsku	21	28,6%
105	Sport / Awfis	13	61,5%
106	Stosunki Międzynarodowe / Wsmgip w Gdyni	14	14,3%
107	Stosunki Międzynarodowe / Wsb w Gdańsku	18	16,7%
108	Technologia Chemiczna / Politechnika Gdańska	8	0,0%
109	Technologie Ochrony Środowiska / Politechnika Gdańska	68	8,8%
110	Towaroznawstwo / Akademia Morska	15	33,3%
111	Turystyka I Rekreacja / Awfis	77	3,9%
112	Turystyka I Rekreacja / Tipsw w Sopocie	123	12,2%
113	Turystyka I Rekreacja / Wstih w Gdańsku	6	33,3%
114	Wychowanie Fizyczne / Awfis	18	16,7%
115	Wzornictwo / Asp	68	5,9%
116	Zarządzanie / Ug	111	20,7%
117	Zarządzanie / Wshz w Słupsku	28	10,7%
118	Zarządzanie / Wsb w Gdańsku	11	27,3%
119	Zarządzanie / Wsz w Gdańsku	29	20,7%
120	Zarządzanie I Marketing / Akademia Morska	48	43,8%
121	Zarządzanie I Marketing / Wsaib	44	36,4%
122	Zarządzanie I Marketing / Politechnika Gdańska	114	24,6%
123	Zdrowie Publiczne / Um	9	0,0%

Załącznik 3.

3. KWESTIONARIUSZ ANKIETY

Projekt systemowy pt.: „Moduł Informacyjno-Decyzyjny – Regionalny Barometr Społeczny” realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013

d

Witamy serdecznie,

Niezależna agencja badania rynku i opinii publicznej **Pentor Research International Poznań** na zlecenie **Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego** (Departamentu Rozwoju Regionalnego i Przestrzennego) realizuje badanie ankietowe wśród studentów ostatnich lat studiów pomorskich szkół wyższych. Jest to druga edycja badania realizowanego tym razem pod nazwą „Studenti ostatniego roku szkół wyższych – pracodawcy, czy pracownicy?” i stanowi jedno z zadań projektu systemowego „Moduł Informacyjno-Decyzyjny – Regionalny Barometr Społeczny (MID RBS) realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013.

Celem badania jest zdiagnozowanie potencjału studentów do rozwoju przedsiębiorczości. W związku z tym prosimy Panią/Pana o wypełnienie niniejszej ankiety.

Pentor RI Poznań gwarantuje pełną anonimowość ankietowanych osób. Informacje uzyskane od Pana/i posłużą zbiorczemu opracowaniu wyników.

PROSZĘ ZAZNACZAĆ PRZEZ ZAKREŚLENIE KÓŁKIEM ODPOWIEDNIEGO NUMERU/ ODPOWIEDNICH NUMERÓW ODPOWIEDZI

1. Czy w ramach programu Pana/i studiów znalazły się wykłady/ćwiczenia związane z tematyką PRZEDSIĘBIORCZOŚCI (na którymkolwiek roku studiów)?

Tak.....1

proszę wpisać liczbę przedmiotów, które zajmowały się tą tematyką (łącznie w całym toku studiów – odpowiednio: (dla III roku studiów na studiach I stopnia; dla V roku studiów na studiach I i II stopnia)

.....(liczba)

Nie.....2 - **proszę przejść do pytania 3**

2. Jakie rodzaje informacji uzyskał Pan/ i na TYCH

WYKŁADACH/ĆWICZENIACH? (można wskazać więcej niż jedną odpowiedź).

podstawy prawne działalności gospodarczej.....	1
tworzenie biznesplanu.....	2
możliwości prowadzenia działalności gospodarczej w krajach Unii Europejskiej.....	3
możliwości pozyskania dotacji na otworenie własnej firmy.....	4
procedury otrzymania preferencyjnych pożyczek.....	5
informacje o organizacjach, wspomagających założenie firmy.....	6
żadne z powyższych.....	7
inne, jakie? Proszę wpisać..... / .. / .. /	8

3. W jakich zajęciach/ spotkaniach pozawykładowych związanych z rozwijaniem przedsiębiorczości brał/a Pan/i udział w trakcie studiów? (można wskazać więcej niż jedną odpowiedź).

warsztaty szkoleniowe.....	1
konferencje, seminaria.....	2
praca kół naukowych	3
targi pracy.....	4
staże w firmach i instytucjach	5
w żadnych - proszę przejść do pytania 5.	6
inne, jakie? Proszę wpisać..... / / /	7

4. Jaki zakres informacji Pan/i zdobył / a na skutek uczestnictwa w tych SPOTKANIACH POZAWYKŁADOWYCH/ POZAJĄCIOWYCH? (można wskazać więcej niż jedną odpowiedź).

podstawy prawne działalności gospodarczej.....	1
tworzenie biznesplanu.....	2
możliwości prowadzenia działalności gospodarczej w krajach Unii Europejskiej.....	3
możliwości pozyskania dotacji na otworenie własnej firmy.....	4
procedury otrzymania preferencyjnych pożyczek.....	5
informacje o organizacjach, które ułatwiają założenie firmy.....	6
żadne z powyższych.....	7
inne, jakie? Proszę wpisać..... / / /	8

5. Które z tych informacji uważa Pan/i za najbardziej przydatne w sytuacji zakładania własnej firmy?

(PROSZĘ WSKAZAĆ MAKSYMALNIE 3 ODPOWIEDZI).

podstawy prawne działalności gospodarczej.....	1
tworzenie biznesplanu.....	2
możliwości prowadzenia działalności gospodarczej w krajach Unii Europejskiej.....	3
możliwości pozyskania dotacji na otworenie własnej firmy.....	4
procedury otrzymania preferencyjnych pożyczek.....	5
informacje o organizacjach, wspomagających założenie firmy.....	6
żadne z powyższych.....	7
inne, jakie? Proszę wpisać..... / / /	8

6. Proszę ocenić na ile w trakcie całej edukacji został/a Pan/i przygotowany/a do założenia własnej firmy

Jestem przygotowany/a bardzo dobrze.....	5
Jestem przygotowany/a raczej dobrze.....	4
Trudno powiedzieć.....	3
Raczej nie jestem przygotowany/a.....	2
Zdecydowanie nie jestem przygotowany/a	1

7. Jakie ma Pan/i plany zawodowe na przyszłość, zaraz po ukończeniu studiów? (dotyczy także studiów licencjackich, inżynierskich)? (można wskazać więcej niż jedną odpowiedź).

Pracować na umowę o pracę.....	1
Założyć własną firmę.....	2
Pracować dorywczo (umowa zlecenie, umowa o dzieło).....	3

Kontynuować naukę w kraju	4
Kontynuować naukę za granicą	5
Wyjechać za granicę i tam szukać pracy.....	6
Jeszcze nie wiem, nie mam konkretnych planów.....	7
Przekwalifikować się/ kształcić w innym zawodzie.....	8
inne, jakie? Proszę wpisać.....	/ / / 9

8. Jak ocenia Pan/i swoje szanse na zatrudnienie w wyuczonym zawodzie po ukończeniu studiów?

Zdecydowanie mam szansę znaleźć pracę w zawodzie.....	5
Raczej mam szansę znaleźć pracę w zawodzie.....	4
Trudno powiedzieć.....	3
Raczej nie mam szansy znaleźć pracy w zawodzie.....	2
Zdecydowanie nie mam szansy znaleźć pracy w zawodzie.....	1

9. Co jest dla Pana/i najważniejsze w pracy zawodowej ? (MOŻNA WSKAZAĆ MAX. 3 ODPOWIEDZI)

Wysokie zarobki	1
Satysfakcja zawodowa	2
Dobre warunki pracy	3
Stabilizacja zawodowa	4
Możliwości awansu	5
Zgodność z posiadanymi kwalifikacjami	6
Dogodne położenie względem miejsca zamieszkania	7
Dobra atmosfera stosunków międzyludzkich	8
Uznanie przełożonych	9
Nic – po prostu muszę mieć pracę	10
inne, jakie? Proszę wpisać.....	/ / /11

UWAGA!!! JEŚLI PLANUJE PAN/I ZAŁOŻYĆ WŁASNĄ FIRME (PYTANIE 7 – PUNKT 2)

PROSZĘ KONTYNUOWAĆ WYPEŁNIANIE ANKIETY.

JEŚLI NIE PROSZĘ PRZEJŚĆ DO PYTANIA 20 – STRONA NR 4.

10. Czy ma Pan/i już pomysł na otwarcie własnej firmy?

Zdecydowanie tak.....	5
Raczej tak.....	4
Trudno powiedzieć.....	3 – <i>proszę przejść do pytania 16</i>
Raczej nie.....	2 – <i>proszę przejść do pytania 16</i>
Zdecydowanie nie.....	1 – <i>proszę przejść do pytania 16</i>

11. W jakiej branży planuje Pan/i założyć własną firmę? PROSZĘ ZAZNACZYĆ KÓŁKIEM przewidywany/e rodzaj/e działalności firmy (można wskazać więcej niż jedną odpowiedź).

1	Architektura i inżynieria (w tym doradztwo techniczne i badania, projektowanie konstrukcji)	18	Informatyka – w tym usługi i produkcja sprzętu, programowanie, tworzenie stron internetowych
2	Badania naukowe i prace rozwojowe	19	Kontrola jakości
3	Budownictwo i remonty budowlane	20	Leśnictwo i pozyskanie drewna (w tym usługi)
4	Działalność na rynku nieruchomości (m.in. pośrednictwo, zarządzanie, administrowanie)	21	Logistyka/ dystrybucja/ spedycja
5	Działalność prawnicza	22	Marketing / reklama / badania rynku / public relations
		23	Planowanie przestrzenne / urbanistyka
6	Działalność rolnicza, rybołówstwo i rybactwo (w tym hodowla)	24	Przetwórstwo przemysłowe i produkcja (w tym spożywcze, wyrobów tekstylnych i odzieży, wyr. z drewna, chemicznych i farmaceutycznych, wyr. metalowych, szklanych, elektrycznych)
7	Działalność w sferze edukacyjnej (poza nauczaniem języków) – w tym szkolenia, nauczanie przedszkolne	25	Telekomunikacja – w tym produkcja i usługi
8	Działalność w sferze informacyjnej oraz doradztwo i consulting (w tym informacja w mediach)	26	Tłumaczenia i nauka języków
9	Działalność w sferze kultury, sztuki i rozrywki (w tym artystyczna, literacka, fotografika, organizacja imprez)	27	Usługi hotelarskie i turystyczne (w tym działalność organizatorów, pośredników i agentów turystycznych)
10	Działalność w sferze służby zdrowia, opieki zdrowotnej i społecznej	28	Usługi i produkcja w zakresie urządzeń i maszyn mechanicznych (w tym pojazdów)
11	Działalność w sferze sportu i rekreacji	29	Usługi poligraficzne i wydawnictwo publikacji (w tym wydawnictw dźwiękowych, video itp.)
12	Działalność w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami	30	Usługi transportowe i magazynowe
13	Działalność weterynaryjna i opieka nad zwierzętami	31	Usługi w zakresie utrzymania i zagospodarowania terenów
14	Finanse (w tym księgowość), audyt i ubezpieczenia	32	Wydobycie kopalin i usługi na jego rzecz
15	Gastronomia – w tym produkcja i usługi	33	Zarządzanie zasobami ludzkimi, organizacja zatrudnienia itp.
16	Geodezja i kartografia (w tym cyfrowa)	34	inna, jaka, proszę wpisać?.....
17	Handel hurtowy i detaliczny (w tym internetowy)		

12. Czy planowany rodzaj działalności firmy jest Pana/ Pani zdaniem zgodny z obecnym kierunkiem Pana/i studiów?

- Zdecydowanie tak.....5 – *proszę przejść do pytania 14*
Raczej tak.....4 – *proszę przejść do pytania 14*
Trudno powiedzieć.....3 – *proszę przejść do pytania 14*
Raczej nie.....2
Zdecydowanie nie.....1

13. Dlaczego planowana działalność nie jest zgodna z kierunkiem Pana/i studiów? (można wskazać więcej niż jedną odpowiedź).

- wyuczony zawód nie daje perspektyw.....1
pracuję już w firmie z innej niż studiowana branża i planuję karierę w tym zawodzie.....2
mam przekonanie o powodzeniu innej branży.....3
inne, jakie? Proszę wpisać..... / ____ / ____ / 4

14. Czy planowana działalność firmy wiąże się z innowacjami?

- Zdecydowanie tak.....5
Raczej tak.....4
Trudno powiedzieć.....3 – *proszę przejść do pytania 16*
Raczej nie.....2 – *proszę przejść do pytania 16*
Zdecydowanie nie.....1 – *proszę przejść do pytania 16*

15. Jaki to będzie rodzaj innowacji?

- Technologiczna.....1
Organizacyjna.....2
innowacyjne usługi.....3

16. Kiedy planuje Pan/i założenie firmy?

- jeszcze na studiach.....1
zaraz po studiach.....2
2-3 lata po studiach.....3
planuję, ale jeszcze nie wiem kiedy.....4
w innym okresie, kiedy? Proszę wpisać..... / ____ / ____ / 5

17. Jakie kroki Pan/i poczynił/a, aby przygotować się do założenia działalności gospodarczej? (można wskazać więcej niż jedną odpowiedź).

- Stworzyłam/em biznesplan.....1
Starłam/em się już o kredyt.....2
Poznałam/em formalności niezbędne do założenia własnej działalności gospodarczej.....3
Poznałam/em obowiązki związane z posiadaniem własnej firmy.....4
Pozyskałam/em informacje na temat ulg przysługujących absolwentom szkół wyższych.....5
Nie podjął/em jeszcze żadnych kroków w tym kierunku.....6
inne, jakie? Proszę wpisać..... / ____ / ____ / 7

18. Skąd czerpał/a lub zamierza Pan/i czerpać pomysły na własną firmę? PROSZĘ WSKAZAĆ MAKSYMALNIE 3 ODPOWIEDZI.

- własne zainteresowania, pomysły, wiedza.....1
analiza rynkowych potrzeb.....2
sukces innego, obserwowanego przedsiębiorstwa.....3
porady innych osób – rodziny, znajomych.....4

własna uczelnia, ćwiczenia i wykłady.....	5
spotkania z przedsiębiorcami.....	6
informacje w mediach.....	7
tradycja rodzinna, firma rodzinna	8
inne, jakie?	
Proszę wpisać.....	/ / / 9

19. Jakie ma Pan/i obawy związane z zakładaniem firmy? PROSZĘ WSKAZAĆ MAKSYMALNIE 3 ODPOWIEDZI.

brak możliwości uzyskania lub spłaty kredytu.....	1
koszty prowadzenia własnej firmy (zbyt wysokie podatki, opłaty skarbowe, składki ZUS).....	2
brak klientów.....	3
brak dostawców.....	4
nieuczciwość kontrahentów.....	5
niewystarczająca wiedza, brak doświadczenia.....	6
zbyt szybko zmieniająca się sytuacja na rynku.....	7
brak posiadania lokalu na prowadzenie własnej działalności.....	8
zbyt duża biurokracja.....	9
brak wystarczających, własnych funduszy na podjęcie działalności.....	10
brak obaw.....	12
inne, jakie? Proszę wpisać.....	/ / / 13

DALEJ PROSZĘ O ODPOWIEDŹ WSZYSTKICH

20. Czy zna Pani/Pan instytucje wspierające przedsiębiorczość w regionie pomorskim?

Zdecydowanie tak.....	5
Raczej tak.....	4
Trudno powiedzieć.....	3
Raczej nie.....	2
Zdecydowanie nie.....	1

21. Czy zamierza Pani/Pan korzystać w przyszłości z usług oferowanych przez instytucje wsparcia przedsiębiorczości, jeśli tak to z których instytucji?

Inkubatory przedsiębiorczości	1
Parki naukowo – technologiczne	2
Izby gospodarcze	3
Agencja Rozwoju Pomorza.....	4
Centrum Transferu Technologii.....	5
Nie zamierzam korzystać z żadnej.....	6

22. Czy według własnej samooceny posiada Pan/i obecnie niezbędną wiedzę do prowadzenia działalności gospodarczej?

Zdecydowanie tak.....	5
Raczej tak.....	4
Trudno powiedzieć.....	3
Raczej nie.....	2
Zdecydowanie nie.....	1

Zdecydowanie tak.....	5
Raczej tak.....	4
Trudno powiedzieć.....	3
Raczej nie.....	2
Zdecydowanie nie.....	1

Zdecydowanie popieram.....	5	
Raczej popieram.....	4	
Trudno powiedzieć.....	3	- proszę przejść do pytania 26
Raczej nie popieram.....	2	- proszę przejść do pytania 26
Zdecydowanie nie popieram.....	1	- proszę przejść do pytania 26

podstawy prawne działalności gospodarczej.....	1
tworzenie biznesplanu.....	2
możliwości prowadzenia działalności gospodarczej w krajach Unii Europejskiej.....	3
możliwości pozyskania dotacji na otworenie własnej firmy.....	4
procedury otrzymania preferencyjnych pożyczek.....	5
informacje o organizacjach, które ułatwiają założenie firmy.....	6
inne, jakie? Proszę wpisać	/ / / 7

łatwość uzyskania korzystnego kredytu.....	1
sytuacja gospodarcza.....	2
sprawność urzędników mających wpływ na założenie firmy.....	3
dotacje z Unii Europejskiej.....	4
obecny system koncesji i zezwoleń.....	5
perspektywa wysokich zarobków.....	6
obawa przed nie znalezieniem atrakcyjnej pracy.....	7
tradycje i biznes rodzinny.....	8
nic nie sprzyja zakładaniu firm w Polsce.....	9
inne, jakie? Proszę wpisać	/ / / 10

..... / . / . /

..... / . / . /

..... / . / . /

28. Czy Pani/Pana zdaniem kobiety i mężczyźni mają takie same szanse na założenie własnej działalności gospodarczej?

Zdecydowanie tak.....5

Raczej tak.....4

Trudno powiedzieć.....3

Raczej nie.....2

Zdecydowanie nie.....1

METRYCZKA:

M1. Wiek

Proszę wpisać rok urodzenia_____

M2. Płeć

kobieta1 mężczyzna.....2

M3. Proszę powiedzieć skąd Pan/i pochodzi – wielkość miejscowości zamieszkania.

Wieś (gmina wiejska)1
Miasto do 20 000 mieszk.2
Miasto od 20 000 do 50 000 mieszk.3
Miasto od 50 000 do 200 000 mieszk.4
Miasto powyżej 200.000 mieszk.5

M.3.1. Proszę podać nazwę gminy (lub miasta i gminy), z którego/ej Pan/i pochodzi.

.....

M.3.2. Proszę podać nazwę województwa, z którego Pan/i pochodzi.

1	dolnośląskie	9	podkarpackie
2	kujawsko-pomorskie	10	podlaskie
3	lubelskie	11	pomorskie
4	lubuskie	12	śląskie
5	łódzkie	13	świętokrzyskie
6	małopolskie	14	warmińsko-mazurskie
7	mazowieckie	15	wielkopolskie
8	opolskie	16	zachodniopomorskie

M3.3. Proszę powiedzieć, czy miasto (Trójmiasto proszę traktować jako jedno miasto), w którym Pan/ i studiuje jest miastem, z którego Pan/i pochodzi? (jest miastem rodzinnym)?

Tak.....1
Nie.....2

M4. Jakie ma Pan/i plany związane z miejscem zamieszkania, po ukończeniu obecných studiów, (dotyczy także studentów studiów licencjackich)? UWAGA! - Trójmiasto proszę traktować jako jedno miejsce studiowania

pozostać w miejscu studiowania.....1
wyjechać poza miejsce studiowania, ale w obrębie województwa pomorskiego.....2
wyjechać poza miejsce studiowania, w obrębie granic Polski.....3
wyjechać poza miejsce studiowania, poza granicę Polski.....4
jeszcze nie wiem.....5

M5. Czy ktoś z Pani/ Pana najbliższej rodziny prowadzi własną firmę?

Tak.....1

Nie.....2

M6. Proszę powiedzieć czy odbywał/a Pan/ i praktyki zawodowe w jakiej firmie podczas studiów?

Tak.....1

Nie.....2 - proszę przejść do pytania M8.

M7. Proszę powiedzieć gdzie zdobywał(a) Pan/i doświadczenie zawodowe podczas studiów? (można wskazać więcej niż jedną odpowiedź).

Sezonowe prace w kraju.....1

Sezonowe prace za granicą.....2

Praca w rodzinnej firmie.....3

Wolontariat.....4

Praktyki i staże studenckie w Polsce.....5

Praktyki i staże studenckie za granicą (w ramach takich programów jak np. Leonardo da Vinci).....6

Regularna praca podczas studiów – niepełny etat umowa zlecenie, umowa o dzieło.....7

inne, jakie? Proszę wpisać _____/____/____/8

M8. Proszę powiedzieć, czy jest Pan/ i obecnie gdzieś zatrudniony/a?

Tak.....1

Nie.....2 – proszę przejść do pytania M10.

Nie, ale prowadzę własną firmę.....3 – proszę przejść do pytania M10.

M9. Jeśli tak, Proszę napisać w jakiej formie jest Pan/ zatrudniony/a?

Umowa o pracę.....1

Umowa cywilnoprawna (umowa zlecenie, o dzieło).....2

inne, jakie? Proszę wpisać _____/____/____/ 3

M10. Proszę zaznaczyć rodzaj studiów, na jakich Pan/i obecnie studiuje (główny kierunek).

I stopnia - licencjackie, inżynierskie.....1

II stopnia – Magisterskie uzupełniające.....2 – **proszę przejść do pytania M.13.**

M11. Czy zamierza Pan/i podjąć studia na studiach uzupełniających/ magisterskich?

Zdecydowanie tak.....5

Raczej tak.....4

Trudno powiedzieć.....3- **proszę przejść do pytania M13**

Raczej nie.....2- **proszę przejść do pytania M13**

Zdecydowanie nie.....1- **proszę przejść do pytania M13**

M12. JEŚLI TAK:

Czy planuje Pan/i podjąć studia magisterskie na tym samym kierunku co studia licencjackie, inżynierskie?

Zdecydowanie tak.....	5
Raczej tak.....	4
Trudno powiedzieć.....	3
Raczej nie.....	2
Zdecydowanie nie.....	1

M13 Czy studiuje Pan/i równolegle na innym kierunku studiów dziennych stacjonarnych ?

Tak	1
Nie	2

**M.14. Proszę zaznaczyć kółkiem szkołę, w której Pan/i studiuje/ który Pan/i studiuje (główny kierunek).
PROSZĘ ZAZNACZYĆ KÓŁKIEM KIERUNEK.**

Uniwersytet Gdański	I	Gdański Uniwersytet Medyczny	IV
administracja	1	analityka medyczna	55
archeologia	2	elektrodiagnostyka	56
biologia	3	farmacja	57
biotechnologia	4	fizjoterapia	58
chemia	5	kierunek lekarski	59
ekonomia	6	kierunek lekarsko-dentystyczny	60
filologia polska	7	pielęgniarstwo	61
filologia spec. filologia angielska	8	położnictwo	62
filologia spec. filologia germańska	9	ratownictwo medyczne	63
filologia spec. filologia romańska	10	techniki dentystyczne	64
filologia spec. filologia klasyczna	11	zdrowie publiczne	65
filologia spec. filologia rosyjska	12		
filologia spec. skandynawistyka	13	Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku	V
filologia spec. slawistyka	14	Fizjoterapia	66
filozofia	15	Wychowanie fizyczne	67
finanse i rachunkowość	16	Sport	68
fizyka	17	Turystyka i rekreacja	69
geografia	18	Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku	VI
historia	19	architektura wnętrz	70
historia sztuki	20	grafika	71
informatyka	21	malarstwo	72
informatyka i ekonometria	22	rzeźba	73
kulturoznawstwo	23	wzornictwo	74
matematyka	24	Gdańska Wyższa Szkoła Humanistyczna	VII
międzynarodowe stosunki gospodarcze	25	Europeistyka	75
oceanografia	26	Pedagogika	76
ochrona środowiska	27	Politologia	77
pedagogika	28	Wyższa Szkoła Zarządzania w Gdańsku	VIII
politologia	29	Administracja	78
prawo	30	Informatyka	79
psychologia	31	Sociologia	80
sociologia	32	Zarządzanie	81
zarządzanie	33	„ATENEUM” – Szkoła Wyższa w Gdańsku	IX
Politechnika Gdańska	II	Dziennikarstwo i komunikacja	82
Architektura i urbanistyka	34	Europeistyka	83

Automatyka i robotyka	35	Pedagogika	84
Biotechnologia	36	Politologia	85
Budownictwo	37	Gdańska Wyższa Szkoła Administracji	X
Chemia	38	Administracja	86
Elektronika i telekomunikacja	39	Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa w Poznaniu – Wydział zamiejscowy w Gdańsku	XI
Energetyka	40	pedagogika	87
Fizyka techniczna	41	Wyższa Szkoła Komunikacji Społecznej w Gdyni	XII
Informatyka	42	Politologia	88
Inżynieria materiałowa	43	Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu w Gdyni	XIII
Inżynieria mechaniczno-medyczna	44	zarządzanie i marketing	89
Inżynieria środowiska	45		
Matematyka	46	Akademia Morska w Gdyni	XIV
Mechanika i budowa maszyn	47	towaroznawstwo	90
Mechatronika	48	zarządzanie i marketing	91
Oceanotechnika	49	elektronika i telekomunikacja	92
Ochrona środowiska	50	elektrotechnika	93
Technologia chemiczna	51	mechanika i budowa maszyn	94
Technologie ochrony środowiska	52	transport	95
Zarządzanie i marketing	53	nawigacja	96
Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku	III		
turystyka i rekreacja	54		
Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku	XV	Wyższa Szkoła Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych i Politycznych w Gdyni	XXI I
Finanse i Rachunkowość	97	Informatyka	115
Informatyka i Ekonometria	98	prawo	116
Logistyka	99	stosunki międzynarodowe	117
Stosunki Międzynarodowe	100	Akademia Pomorska w Słupsku	XXI II
Zarządzanie	101	Biologia	118
Akademia Muzyczna w Gdańsku	XVI	Edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej	119
dyrygentura	102	Filologia polska	120
edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej	103	Filologia (ros., germ., ang.)	121
instrumentalistyka	104	Filozofia	122
kompozycja i teoria muzyki	105	Fizyka	123
wokalistyka	106	Geografia	124
Akademia Marynarki Wojennej w	XVII	Historia	125

Gdyni			
mechanika i budowa maszyn	107	Matematyka	126
pedagogika	108	Pedagogika	127
stosunki międzynarodowe	109	pielęgniarstwo	128
	Praca socjalna	129	
Pomorska Wyższa Szkoła Humanistyczna w Gdyni	XVIII	Wyższa Hanzeatycka Szkoła Zarządzania w Słupsku	XXI V
filologia angielska	110	Zarządzanie	130
		Wyższa Szkoła Inżynierii Gospodarki w Słupsku	XX V
Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej w Sopocie	XIX	Gospodarka przestrzenna	131
psychologia	111	Powszechna Wyższa Szkoła Humanistyczna „Pomerania” w Chojnicach	XX VI
Europejska Szkoła Hotelarstwa, Turystyki i Przedsiębiorczości – Szkoła Wyższa w Sopocie	XX	Administracja	132
turystyka i rekreacja	112	Pedagogika	133
Sopocka szkoła wyższa	XXI	Jeśli inny kierunek:	
ekonomia	113	Proszę wpisać szkołę...../...../.....	135
europaistyka	114	Inny kierunek, jaki? Proszę wpisać kierunek...../.....	

Proszę wpisać datę wypełnienia ankiety

Dziękujemy za wypełnienie ankiety i życzymy sukcesów.

ZAŁĄCZNIK 4.

4. TABLICA WIELKOŚCI BŁĘDU STATYSTYCZNEGO POMIARU
(na poziomie ufności 95%)

LICZBA PRZYPADKÓW	% 3 97	% 5 95	% 10 90	% 15 85	% 20 80	% 25 75	% 30 70	% 40 60	% 50 50
100	3,4	4,4	6,0	7,1	8,0	8,7	9,2	9,8	10,0
200	2,4	3,1	4,2	5,0	5,7	6,1	6,5	6,9	7,1
300	2,0	2,5	3,5	4,1	4,6	5,0	5,3	5,7	5,8
400	1,7	2,2	3,0	3,6	4,0	4,3	4,6	4,9	5,0
500	1,5	1,9	2,7	3,2	3,6	3,9	4,1	4,4	4,5
750	1,2	1,6	2,2	2,6	2,9	3,2	3,3	3,6	3,7
1.000	1,1	1,4	1,9	2,3	2,5	2,7	2,9	3,1	3,2
1.250	1,0	1,2	1,7	2,0	2,3	2,4	2,6	2,8	2,8
1.500	0,9	1,1	1,5	1,8	2,1	2,2	2,4	2,5	2,6
2.000	0,8	1,0	1,3	1,6	1,8	1,9	2,0	2,2	2,2
2.500	0,7	0,9	1,2	1,4	1,6	1,7	1,8	2,0	2,0
3.000	0,6	0,8	1,1	1,3	1,5	1,6	1,7	1,8	1,8
3.500	0,6	0,7	1,0	1,2	1,4	1,5	1,5	1,6	1,7
4.000	0,5	0,7	0,9	1,1	1,3	1,4	1,4	1,5	1,6
5.000	0,5	0,6	0,8	1,0	1,1	1,2	1,3	1,4	1,4

ZAŁĄCZNIK 5.

5. PODZIAŁ KIERUNKÓW STUDIÓW NA ŚCISŁE I HUMANISTYCZNE

Kierunki ścisłe

- architektura i urbanistyka
- architektura wnętrz
- automatyka i robotyka
- biologia
- biotechnologia
- budownictwo
- chemia
- ekonomia
- elektronika i telekomunikacja
- elektrotechnika
- energetyka
- farmacja
- finanse i bankowość
- finanse i rachunkowość
- fizjoterapia
- fizyka (kolegium komputerowo-przyrodnicze)
- fizyka komputerowa

- fizyka komputerowa
- fizyka techniczna
- geografia
- gospodarka przestrzenna
- grafika
- informatyka
- fizyka komputerowa
- fizyka techniczna
- geografia
- gospodarka przestrzenna
- grafika
- informatyka
- informatyka i ekonometria
- inżynieria materiałowa
- inżynieria środowiska
- kierunek lekarski
- kierunek lekarsko-dentystyczny

- matematyka
- mechanika i budowa maszyn
- nawigacja
- niezawodność i jakość obiektów technicznych
- oceanografia
- oceanotechnika
- ochrona środowiska
- pielęgniarstwo
- położnictwo
- technologia chemiczna
- technologia ochrony środowiska
- towaroznawstwo
- transport
- zarządzanie i marketing
- Zdrowie i opieka społeczna
- zdrowie publiczne

cd. Tabeli

Kierunki humanistyczne

- stosunki międzynarodowe
- administracja
- dziennikarstwo i komunikacja społeczna
- edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej
- europeistyka
- filologia angielska
- filologia germańska
- filologia klasyczna
- filologia polska
- filologia romańska
- filologia rosyjska
- filozofia
- fotografia
- historia
- historia sztuki

- instrumentalistyka
- kompozycja i teoria muzyki
- malarstwo
- niezawodność i jakość obiektów technicznych
- pedagogika
- politologia
- prawo
- rzeźba
- skandynawistyka (szwedzka, duńska, fińska i norweska)
- sławistyka
- socjologia
- stosunki międzynarodowe
- turystyka i rekreacja
- wokalistyka
- wzornictwo

